

vergadering **C248**
zittingsjaar 2021-2022

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en
Inburgering

van 26 april 2022

Vlaams
Parlement

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Jeremie Vaneeckhout aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over een provinciegrensoverschrijdende fusie van gemeenten – 2578 (2021-2022)	
VRAAG OM UITLEG van Kurt De Loor aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het fuseren van gemeenten – 2589 (2021-2022)	
VRAAG OM UITLEG van Jan Laeremans aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de fusieplannen van Mechelen en Boortmeerbeek – 2609 (2021-2022)	3
VRAAG OM UITLEG van Sam Van Rooy aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het beleid inzake erkende eredienssten in het licht van een recent arrest van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens – 2543 (2021-2022)	20
VRAAG OM UITLEG van Koen Van den Heuvel aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de thema-audit 'Fusiebesturen' van Audit Vlaanderen – 2587 (2021-2022)	26
VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de druk op de gemeentelijke financiën – 2594 (2021-2022)	30
VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de Digimeter van imec en het lokale e-inclusiebeleid – 2579 (2021-2022)	37
VRAAG OM UITLEG van Maaïke De Vreese aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de financiële bijdrage van inburgeraars in het kader van het betalende inburgeringstraject – 2602 (2021-2022)	39

VRAAG OM UITLEG van Jeremie Vaneekhout aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over een provinciegrensoverschrijdende fusie van gemeenten – 2578 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Kurt De Loor aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het fuseren van gemeenten – 2589 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Jan Laeremans aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de fusieplannen van Mechelen en Boortmeerbeek – 2609 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Minister, ik zal niet de fout maken om hier de gemeenteraad van Boortmeerbeek of Mechelen te houden. Er zijn de voorbije week voldoende besprekingen geweest. Naar aanleiding van de aangekondigde fusie, waarover iedereen het nieuws heeft kunnen volgen, waren er bij onze fractie toch een aantal vragen, eerder algemeen en beleidsmatig. Want daarover moet het hier gaan: over de Vlaamse keuzes die we maken rond de interne bestuurlijke organisatie in Vlaanderen.

U weet dat onze basisregels daarin zijn dat een fusie zeker een wenselijke dynamiek kan zijn als die ontstaat van onderuit, als die schaalvergroting niet ten koste van bereikbaarheid en nabijheid van de dienstverlening gaat.

Bij fusies van gemeentes hanteren wij steeds enkele stelregels. Zo moet de fusie ontstaan van onderuit en mag de schaalvergroting niet ten koste gaan van de bereikbaarheid en de nabijheid van de dienstverlening. Het financiële mag nooit de ultieme trigger zijn om tot een fusie over te gaan.

Het is tot op vandaag mijn overtuiging dat in de gesprekken die de voorbije weken zijn gevoerd in Mechelen en Boortmeerbeek, de basisinstek van beide besturen initieel alvast was dat dit over een inhoudelijk project gaat en niet per se over een financiële efficiëntieoperatie.

Het was een opmerkelijke aankondiging. We zien dat u daarin twee rollen speelt. Uit het advies van de Vlaamse Ombudsdienst blijkt dat daar zorgvuldig mee moet worden omgesprongen. Toch zien we een aantal bijzondere zaken ontstaan in die mogelijke fusie. We willen die zaken toch nog eens aanstippen.

U herinnert zich het boeiende debat dat we hier een jaar geleden hebben gehouden over de positie van Zwijndrecht in het kader van de regiovorming. Het argument toen was dat we Zwijndrecht niet kunnen toevoegen aan de regio die zij wensen, namelijk het Waasland, aangezien dat een provinciegrens zou overschrijden. Ik citeer u. U zei letterlijk: "Kortom, als we over de provinciegrenzen springen, creëren we nieuwe bestuurlijke verrommeling. Ik denk bijvoorbeeld heel concreet aan de veiligheidsketen, waar justitie een belangrijke rol in speelt en waar ook de provinciegouverneur een heel belangrijke rol in speelt. Ik denk aan noodplanning. Indien we echt werk willen maken van een integraal veiligheidsbeleid, moet dit worden meegenomen in een goed afbakeningsproces."

Dat was uw positie op dat moment. U weet dat wij daar wel wat moeite mee hadden, omdat Zwijndrecht voor heel wat zaken intergemeentelijk samenwerkt met het Waasland en men zich afvroeg waarom dat dan niet kan worden meegenomen in de afweging van de regiovorming.

Een tweede opmerkelijk aspect was de keuze om te gaan werken met stads-districten. Enerzijds is er de bestuurlijke en decretale mogelijkheid om dat te doen. Anderzijds zijn er toch wel wat vragen te stellen bij het functioneren van de districten in Antwerpen. U weet dat er op districtsniveau wel wat vragen worden gesteld. Zit de bevoegdheidsverdeling tussen de stad, het stedelijk bestuur en de districten juist? Voelen districtsbesturen en -raadsleden zich voldoende slagkrachtig? Kennen de inwoners de juiste weg naar het juiste niveau? Het lijkt ons belangrijk om die oefening voorafgaand te doen aan eventuele andere steden die ook districtswerking uitrollen.

Een derde en laatste aspect gaat over het financiële. Zowel bij Antwerpen als Mechelen hebben we gezien dat 50 miljoen euro schuld wordt overgenomen door de Vlaamse overheid. Dat is voor ons toch een vraagteken: hoe wordt de impact daarvan op de Vlaamse budgetten nauw opgevolgd? Hoe kunnen we ervoor zorgen dat dat haalbaar blijft naar de toekomst? Dat is toch ook niet onbelangrijk. Want we zitten hier ook om de Vlaamse begroting in de gaten te houden en niet alleen die van de lokale besturen.

Minister, hoe kijkt u naar het overschrijden van die provincie- en regiogrens? Op welke manier ziet u dat in verhouding tot wat u eerder had aangekondigd? Betekent dit dat er eventueel voor andere gemeenten ook weerstand of voorbehoud tegen dit soort keuzes is uitgevlakt? Ook als het gaat over de regiovorming is er bijvoorbeeld nog te spreken over de positie van Zwijndrecht.

Is de huidige werking van de Antwerpse districten voldoende geëvalueerd om ze meteen op dezelfde manier ook elders te implementeren?

Ziet u een districtswerking op termijn als een veralgemeende en van bovenaf opgelegde manier van werken voor grotere steden?

Hoe groot is op dit moment de totale schuldovername van de vorige en de huidige legislatuur met alle aangekondigde fusietrajecten? Hoeveel betreft dit per fusie in euro? Wat is de impact op de Vlaamse begroting?

Dat zijn alvast mijn eerste vragen. Ik dank u.

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (Vooruit): Minister, vorige week maakten de burgemeesters van Mechelen en van Boortmeerbeek bekend dat er een fusie zou plaatsvinden. Door de samensmelting zou een stad ontstaan van meer dan 100.000 inwoners, de op drie na grootste van Vlaanderen.

Om de nieuwe fusiegemeente te beklinken, wordt meteen gebruikgemaakt van de toekomstige mogelijkheid voor gemeenten met meer dan 100.000 inwoners om districten op te richten, een mogelijkheid die u als minister van Binnenlands Bestuur zonet hebt geïntroduceerd.

Concreet zouden er in Mechelen drie districten worden opgericht: het district Mechelen, met 70.000 inwoners, het district Boortmeerbeek, met 18.000 inwoners, en het district Landelijk Mechelen, met 13.000 inwoners.

Tijdens de persconferentie zei u ook dat het een win-winverhaal betreft met verhoogde slagkracht, aanzienlijke schuldverlichting en efficiëntiewinsten. In de

nieuwe fusiegemeente krijgen de drie districten hun eigen districtsraad, districts-burgemeester en -schepenen. De stad zelf zou ook bijkomende gemeenteraadsleden en twee extra schepenen kunnen krijgen. Door de fusieoperatie zouden meer dan veertig bijkomende raadsleden en minstens vijf bijkomende schepenposten worden gecreëerd, om precies dezelfde overheidstaken uit te voeren als voordien.

In tegenstelling tot de heer Vaneekhout had ik na het zien van de persconferentie wel heel sterk de indruk dat het voornamelijk een financiële operatie zou zijn, weliswaar met daarbij die bijkomende mandaten.

Daarnaast gebeurt de fusie over de regio- en de provinciegrenzen heen, wat volgens de letter van de decreten kan, maar wat toch vragen oproept voor wat de geest van de decreten betreft.

Momenteel is er tussen beide gemeenten nauwelijks samenwerking: ze zitten in een andere politiezone, ze hebben een andere afvalintercommunale, een andere watermaatschappij enzovoort. Alle bestaande samenwerkingsverbanden die beide gemeenten zijn aangegaan, zullen dus moeten worden herzien, dit in schril contrast tot wat hier in het verleden al is besproken over de situatie van onder andere Zwijndrecht.

Minister, op welke manier bent u van oordeel dat met een fusie van twee gemeenten waarbij districten worden opgericht, efficiëntiewinsten worden geboekt? Vindt u dat het creëren van meer dan veertig bijkomende raadsleden en minstens vijf bijkomende schepenposten in een fusiegemeente daartoe bijdraagt?

Hebt u de efficiëntiewinsten van een dergelijke fusie met districten in kaart gebracht?

Hoe is een dergelijke fusie over provinciegrenzen heen, met weinig tot geen bestaande vorm van samenwerking, te verantwoorden in het licht van de regiovorming wanneer we weten wat een moeilijke evenwichtsoefening dat is geweest? In welke mate is dat te verantwoorden in het kader van de regiovorming, waarbij het uitgangspunt was om te streven naar minder verrommeling en minder mandaten?

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Minister, collega's, op 19 april maakten de schepencolleges van Mechelen en Boortmeerbeek hun akkoord bekend om beide gemeenten te fusioneren vanaf 2025. Dat veroorzaakte toch heel wat deining ter plaatse, omdat bijna niemand van die plannen op de hoogte was.

U hebt die plannen mee gesmeed en met enthousiasme verdedigd, maar deze fusieoperatie een verhaal met alleen winnaars noemen, lijkt ons toch een verkeerde voorstelling van zaken.

Eerst en vooral is er de schuldverlichting van Mechelen ten bedrage van minstens 50 miljoen euro die nu wordt doorgeschoven naar de Vlaamse belastingbetaler, die dat geld misschien liever besteed zou zien aan het wegwerken van wachtlijsten in de zorg in plaats van aan de schuldenput van Mechelen.

Bij de meeste mensen wordt overigens de indruk gewekt dat deze fusie in de eerste plaats als doel heeft Mechelse schulden af te wentelen op de Vlaamse overheid. Ik citeer twee krantentitels: 'Groot-Mechelse wensen, vooral betaald met Vlaamse centen' en 'Via fusie probeert Mechelen eigen puinhoop op te ruimen'.

Dat er vooral in Boortmeerbeek totaal geen draagvlak is voor deze fusieplannen blijkt toch wel uit het feit dat er meteen een spontane demonstratie werd

georganiseerd door boze bewoners. Ook in de lokale politiek zijn er behalve binnen het bestuur vooral negatieve geluiden te horen. Maar zelfs in uw eigen partij klinkt er stevig gemor, zoals bij een bestuurslid uit Boortmeerbeek dat te kennen geeft dat de burgemeester dat op een recente vergadering had weggewuifd maar er dan later toch mee uitpakte. Ook voormalig burgemeester en gedeputeerde, Julien Dekeyser, uw partijgenoot, uitte publiek zijn ongenoegen.

Minister, wordt met deze fusie niet vooral de indruk gewekt dat fusies een lucratieve operatie zijn waarbij gemeenten met veel schulden die kunnen afwentelen op de Vlaamse overheid? Dreigt financieel wanbeleid of spilzucht voorafgaand aan de fusie zo niet al te zeer beloond te worden? Welke initiatieven neemt u om dat te vermijden?

De minister – of toch zeker zijn partij – lag mee aan de basis van de regeling in verband met de schuldovername waar hij nu zelf als titelvoerend burgemeester van een stad met veel schulden gebruik van maakt. Acht u dat deontologisch verantwoord?

In de strijd tegen de bestuurlijke verrommeling werden nog maar net knopen doorgehakt in verband met de regiovorming. Intergemeentelijke samenwerking zou voortaan binnen die regio's moeten plaatsvinden. Maar Boortmeerbeek behoort tot de regio Oost-Brabant, en Mechelen tot de regio Rivierenland. Nu wordt er dus een fusie opgedrongen tussen gemeenten die niet alleen tot verschillende regio's behoren, maar ook tot verschillende provincies. Doorkruist deze fusie dan niet meteen de hele filosofie achter de regiovorming? Want Boortmeerbeek zal dus van provincie én van regio veranderen, en ook nog eens van gerechtelijk arrondissement. Welke gevolgen heeft dat voor de gemeenten en voor de hogere overheden? Moeten er nog wetgevingen worden aangepast?

Zeker in Boortmeerbeek blijkt er wel erg weinig of zelfs totaal geen draagvlak te zijn voor deze fusie. Acht u het niet aangewezen en een kwestie van elementair democratisch fatsoen dat de bevolking hierover wordt geraadpleegd middels een referendum, aangezien die fusieplannen helemaal niet in de bestuursakkoorden stonden? De bevolking kan via verkiezingen haar zeg doen over allerlei verkiezingsbeloften, maar heeft dus geen zeggenschap over de meest fundamentele beslissing van een bestuur, namelijk die van de facto opheffing van de eigen gemeente. Is dat geen aanfluiting van de democratie? Hoe anders dan via een volksraadpleging wordt het democratische draagvlak voor een fusie gegarandeerd?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Dank u wel, collega's, voor de verschillende vragen. Ik moet hier niet antwoorden als lid van de Mechelse gemeenteraad en het heel specifieke lokale debat voeren, maar eerder als minister op de meer algemene vragen antwoorden.

Ik ben graag bereid om dat te doen, maar ik denk dat jullie lokale kennis van de Mechelse situatie onvoldoende zal zijn om dat debat ten gronde te voeren, aangezien jullie geen inwoners van Mechelen of Boortmeerbeek zijn, al kennen sommigen het misschien wat beter. Maar in de schoot van het Vlaams Parlement is het belangrijk dat we het eerder hebben over de algemene procedures en de impact die het kan hebben.

Ik zal proberen de vragen gegroepeerd te beantwoorden. Eerst en vooral moet het duidelijk zijn dat een gemeentefusie de grenzen van een provincie kan overschrijden. Dat is het logische gevolg van het vrijwillige karakter van de huidige fusies van gemeenten. Die redenering hebben we ook doorgetrokken naar de referentieregio grensoverschrijdende fusies.

Al sinds het fusiedecreet van 2016 van de vorige regering, dat ondertussen is ingekanteld in het decreet over het lokale bestuur, wordt bepaald dat, als de samen te voegen gemeenten niet tot dezelfde provincie behoren, het samenvoegingsdecreet – dat in het Vlaams Parlement moet worden goedgekeurd naar aanleiding van elke fusie – de provincie bepaalt waartoe de nieuwe gemeente behoort. Ik verwijs naar de casus die we voor ons hebben liggen: Boortmeerbeek-Mechelen. Het zou kunnen zijn dat deze fusie ervoor kiest om deel te zijn van de provincie Vlaams-Brabant of het zou kunnen zijn dat die nieuwe gemeente ervoor kiest om deel te zijn van de provincie Antwerpen. Het is het samenvoegingsdecreet dat dat bevestigt.

De Vlaamse Regering gaf op 1 april jongstleden haar principiële goedkeuring aan het voorontwerp van regiodecreet, het tweede decreet. Het ontwerpdecreet bepaalt in diezelfde optiek dat als de samen te voegen gemeenten niet tot dezelfde referentieregio behoren, het samenvoegingsdecreet de referentieregio bepaalt waartoe de nieuwe gemeente behoort.

Het principe dat gemeenten ook kunnen fuseren als zij tot verschillende referentieregio's behoren, is niet nieuw. Dat hebben we bij de eerste kadernota regiovorming uit 2020 al zo afgesproken. Opnieuw is dat de logica die volgt uit het principe dat op dit moment fusies vrijwillig zijn, dat de Vlaamse Regering die fusies wil stimuleren – ook de vorige regering heeft dat willen doen – en zo weinig mogelijk obstakels voor fusies wil voorzien.

Het huidige en het toekomstige regelgevende kader houden dus wel degelijk rekening met de optie van een fusie tussen gemeenten die een grens overschrijden. In deze specifieke casus is het trouwens ook zo dat er in de geschiedenis al een voorafgaande was. De deelgemeente Muizen behoorde voor de fusies van 1977 tot de provincie Brabant, zoals ook de gemeente Baardegem, deelgemeente van Aalst, voor de fusies behoorde tot Brabant. Ik ken die gemeente, mijn vrouw is van daar afkomstig. Dat is twee keer een band met Brabant. Als we verder in de geschiedenis zouden gaan, zouden we moeten zeggen dat tot 1795 Schiplaken en Hever deel waren van de Heerlijkheid Mechelen, onze eigen provincie, onze eigen stadsstaat. Maar dat is ver gaan in de geschiedenis, dus dat zullen we niet doen.

Bij een fusie tussen gemeenten die de grens van een provincie of referentieregio overschrijden, zullen er wellicht net als bij andere fusies herschikkingen nodig zijn, maar wellicht iets meer herschikkingen, wat het traject een stuk complexer kan maken. Maar in se gaat het niet om bijkomende samenwerkingsverbanden en kun je dus niet spreken over bijkomende bestuurlijke verrommeling. Want zodra twee gemeenten één gemeente worden, wordt die gemeente deel van alle samenwerkingsverbanden die daarin zitten en moet de overdracht naar die nieuwe samenwerkingsverbanden worden georganiseerd en geregeld, net zoals bij elke andere fusie.

In het verleden waren er al fusies waar de oorspronkelijke gemeenten als het ware met de rug naar elkaar toe stonden als het op samenwerkingsverbanden aankwam. Ook deze fusies zijn achteraf succesvol gebleken. Denk bijvoorbeeld aan de fusies tussen Deinze en Nevele en Meeuwen-Grutrode en Opglabbeek, waar talrijke samenwerkingsverbanden herbekeken moesten worden en die ook beide in afzonderlijke hulpverleningszones en politiezones zaten.

Ik wil heel duidelijk stellen dat de logica die we daarbij in Vlaanderen volgen, het subsidiariteitsbeginsel is. Wanneer twee gemeenten ervoor kiezen om samen te werken, dan is het engagement van de Vlaamse overheid bij de vorige fusies, die die nu lopen en de toekomstige, dat alle samenwerkingsverbanden waarvoor Vlaanderen verantwoordelijk is, zich aanpassen aan die nieuwe fusie. In het

verleden heeft de federale overheid haar samenwerkingsverbanden aangepast aan die keuze. Dat lijkt mij nogal logisch.

Ik heb op sociale media berichten gezien van sommige politici met een Vlaams-nationale overtuiging die eigenlijk vonden dat het federale parlement een beslissing, een fusiedecreet van Vlaanderen zou moeten tegenwerken door de federale structuren niet aan te passen aan de Vlaamse. Dat staat haaks op het vertrouwen in onze Vlaamse overheid en autonomie en op het subsidiariteitsbeginsel.

Tot nu toe zijn er al zestien wetten en KB's gewijzigd op basis van fusies die Vlaanderen heeft georganiseerd. Vlaanderen heeft autonomie over het bepalen van de gemeentegrenzen en de provinciegrenzen en heeft een heel helder Fusiedecreet, en tot nu toe volgt de federale overheid de beslissingen van Vlaanderen. Ik was een klein beetje verbijsterd dat sommige Vlaams-nationale politici eigenlijk vinden dat we die moeten omkeren, dat we Vlaanderen moeten blokkeren vanuit het federale parlement. Dat lijkt me totaal onlogisch.

Heel concreet, zoals in het verleden de wet op de bestuurlijke inrichting van de gerechtelijke kantons al gewijzigd is, zouden bij een provinciegrensoverschrijdende fusie waarvan Vlaanderen expliciet zegt dat die mogelijk is, de gerechtelijke arrondissementen moeten worden aangepast. Ik geef een hypothetisch voorbeeld: wanneer de schepen van Financiën erin slaagt om Affligem te laten fusioneren met Aalst, dan zou dat betekenen dat Affligem een deelgemeente of deel wordt van die nieuwe gemeente en zal de federale Kamer zeggen dat die gemeente Affligem, dat territorium, vanaf nu behoort tot het gerechtelijk arrondissement Oost-Vlaanderen en niet langer tot het gerechtelijk arrondissement Vlaams-Brabant.

Men heeft ook een aantal wetten en KB's moeten veranderen voor een fusieproblematiek in haar algemeenheid. Hetzelfde geldt voor politiezones die worden aangepast op basis van een fusie. Dat is de logica waarbinnen de Vlaamse Regering aan deze fusies werkt.

Dan kom ik bij de vragen over de districten. Antwerpen heeft sinds 2001 rechtstreeks verkozen districtsraden. Ze zitten daar dus aan de vierde gemeentelijke legislatuur met een districtswerking. De binnengemeentelijke decentralisatie, zoals de districtswerking ook genoemd wordt, werd al enkele keren geëvalueerd.

In 2011 heeft het Steunpunt Bestuurlijke Organisatie de districtswerking in Antwerpen en Rotterdam aan een onderzoek onderworpen. Dat steunpunt is een netwerk dat voor de Vlaamse overheid werkt.

Een onderzoek van de Universiteit van Tilburg uit 2015 concludeerde dat Antwerpen een goed werkbaar vorm van binnengemeentelijke decentralisatie heeft gevonden. Met de aanbevelingen uit dit onderzoek heeft de stad Antwerpen de voorbije jaren haar districtsmodel op een aantal punten verbeterd.

Met de principiële goedkeuring door de Vlaamse Regering op 1 april jongstleden van een voorontwerp van decreet tot wijziging van het decreet over het lokaal bestuur zal het mogelijk worden om gelijktijdig met een fusie districten op te richten. Gemeenten die zouden fusioneren tot meer dan 100.000 inwoners, hebben de mogelijkheid om te beslissen tot het organiseren van een fusie. Wanneer zij willen kiezen voor het districtenmodel, kunnen zij dat pas tijdens de eerste legislatuur van die fusie om dan volgende legislatuur op te richten. Dat is natuurlijk een anomalie. De wetgeving was er al voor fusies mogelijk werden, en de Vlaamse Regering heeft principieel beslist om deze anomalie weg te werken. Ik geef het voorbeeld van de stad Leuven, die op een natuurlijke manier is gegroeid tot meer dan 100.000 inwoners. Zij had op dat moment al dan niet voor een districtenstelsel kunnen kiezen, maar heeft dat niet gedaan. Dat is de vrijheid en de autonomie van

een gemeente. Leuven had dat echter kunnen doen en zou dan de volgende legislatuur een districtenstelsel hebben.

Met dit voorstel kom ik tegemoet aan een vaak gehoord argument dat schaalvergroting leidt tot een grotere afstand tussen een bestuur en zijn inwoners. Districten zorgen namelijk voor bestuurlijke nabijheid. Een district heeft zijn eigen districtsraad, districtscollege en districtsburgemeester, die de belangen van de districtsbewoners behartigen. Een district heeft ook zijn eigen districtshuis met een volwaardige dienstverlening, zodat inwoners daar terecht kunnen voor al hun contacten met de lokale overheid.

Het is niet de bedoeling dat we het Antwerpse districtsmodel uitrollen over heel Vlaanderen, maar Antwerpen kan uiteraard wel dienen als inspiratiebron voor die grotere fusies. Ik ben geen voorstander van een veralgemeende invoering. De Grondwet stelt dat districten enkel kunnen bij gemeenten met meer dan 100.000 inwoners. Maar ik denk dat het wel een argument en een oplossing kan zijn om donutfusies een alternatief aan te reiken. Vandaag stellen we vast dat de bereidheid om met steden te fusioneren eerder klein is, dat men daar terughoudend in is. Het nadeel van vrijwillige fusies zou wel eens kunnen zijn dat er donutfusies komen. Met een districtenmodel kan men kleinere gemeenten die deel worden van een grotere gemeente, een stuk autonomie aanbieden en garanderen.

Ik herinner me de eerste besprekingen in november 2019 in deze commissie over de gemeentefusies. Toen was iedereen het erover eens dat we die donutfusies moesten wegwerken. Welnu, hier doet zich een mogelijkheid voor waar de Vlaamse Regering werk wil maken van een alternatief.

Collega De Loor, u spreekt over de efficiëntiewinsten, maar ik denk dat het niet helemaal juist is wat u zegt. U hebt gelijk dat een district minstens twee schepenen en een districtsburgemeester heeft, maar de overkoepelende gemeente kan beslissen om het met minder schepenen te doen. Geen enkele gemeente is verplicht om de extra twee schepenen daadwerkelijk in te vullen, maar kan zelfs verder afbouwen. Het is dus niet zo dat een district automatisch leidt tot meer uitvoerende mandaten.

Daarnaast heeft een districtsschepen een andere verloning dan een schepen van een grote gemeente. Die vergoeding is op maximaal de helft geplafonneerd en men kan er gemotiveerd van afwijken. Er zijn dus heel veel mogelijkheden om dat model ook te optimaliseren en te vermijden dat er een inflatie is van uitvoerende mandaten.

Er zijn ook een aantal vragen gesteld over de schuldovername door de Vlaamse overheid. De schuldovername bestond de vorige legislatuur ook al. De zeven pilootbesturen hebben er gebruik van gemaakt. Dit is een belangrijk onderdeel, misschien wel een kernstuk in het stimuleren en aantrekkelijk maken van fusies. Het is niet juist om fusies alleen te bekijken vanuit financiële overwegingen, maar ze kunnen de zaak wel voor een stuk gemakkelijker maken.

In het huidige regeerakkoord is opgenomen dat opnieuw zal worden gewerkt met een schuldovername, maar deze keer met een differentiatie naargelang de schaalgrootte. Antwerpen bijvoorbeeld krijgt 50 miljoen euro, maar voor 500.000 inwoners. Als we dat per inwoner bekijken, is dat 100 euro. Er kunnen tal van berekeningen worden gemaakt, maar iedereen maakt die natuurlijk vanuit zijn eigen positie. Er is een kader afgesproken dat dit parlement heeft goedgekeurd waarbinnen wordt gewerkt.

De totale schuldovername van de zeven fusietrajecten van de vorige legislatuur bedraagt 95 miljoen euro. Als we kijken naar de vier lopende fusietrajecten waarbij reeds een principiële beslissing werd genomen, gaat het om een totale schuldover-

name van 101 miljoen euro, maar er lopen nog een aantal intentieverklaringen. Zodra daar een eerste beslissing is genomen, moeten we ook die nog meetellen. Ik denk dan ook dat het bedrag van 101 miljoen euro schuldovername nog een stuk zal toenemen. Voor alle duidelijkheid, de lokale schulden van de gemeenten en die van Vlaanderen maken beide deel uit van entiteit II. De globale schuldpositie van entiteit II verandert dus niet wanneer 50 miljoen euro schulden worden overgenomen door Vlaanderen omdat die worden opgeteld om te bekijken wat de schuldpositie is van entiteit II. Gewesten en lokale besturen zitten daar samen in.

Mijnheer Laeremans, wat uw vraag over de volksraadplegingen betreft, kan ik kort zijn omdat wij daar in deze commissie al meermaals over van gedachten hebben gewisseld. Ik denk dat het uw collega, de heer Buysse, was die een amendement heeft ingediend toen we het decreet bespraken. Daarin stond dat een fusie gepaard moet gaan met een volksraadpleging. Bij de stemming daarover heeft geen enkele partij dat voorstel gesteund. Ik neem daar akte van. Dat is natuurlijk het decretale kader waarbinnen men werkt. Men kan altijd een referendum organiseren. Het enige waarover men dat niet kan doen, zijn belastingtarieven en dergelijke. Sommigen zeggen ook dat een fusie heel dicht bij die discussie komt, anderen vinden dat dit wel moet kunnen. Tot nu toe is in een van de fusiegemeenten een poging gedaan om voldoende handtekeningen te verzamelen. Aangezien er niet voldoende mensen kwamen opdagen om te stemmen, telden die stemmen niet. In de zes andere gemeenten is er op geen enkele manier een referendum gebeurd.

Er is nog opgemerkt dat het misschien beter zou zijn om op voorhand een bevraging te organiseren om burgers daarbij te betrekken. Ik wil trouwens de heer Warnez feliciteren met de intentie om ook te fusioneren, de eerste West-Vlaamse fusie. Hopelijk is dat een primeur en zorgt dat voor een kettingreactie.

Ik heb heel aandachtig geluisterd en de burgemeester was heel duidelijk: zij hadden pas de avond voordien de gemeenteraadsleden geïnformeerd en de dag zelf de ambtenaren en de burgers. Ik ben het nagegaan en heb gezien dat dit bij alle andere fusies die deze legislatuur tot stand zijn gekomen, op exact dezelfde manier is gebeurd. Het decreet wist dat, en in de wijsheid van het parlement heeft men daar heel erg rekening mee gehouden. Gemeenten die willen fusioneren, zullen namelijk een principiële beslissing moeten nemen om die gesprekken te voeren. Vervolgens moeten zij een participatie- en informatieproces volgen, kunnen de diensten samenzitten en moet men dit helemaal uitwerken. En pas dan, zoveel maanden later, kan men definitief beslissen of men al dan niet wil fusioneren. Het is de beslissing van die gemeenteraad die bindend is en die ten laatste eind 2023 moet worden genomen. Veel gemeenten nemen die beslissing zo laat om het werk goed te kunnen doen en na te gaan of het werkt en of ze voldoende participatie en consultatie hebben kunnen organiseren, maar ook omdat ze dan in een soort van lopende zaken gaan. Op dat moment mag een gemeente geen extra investering meer doen.

Ik wil dan ook de kritiek tegenspreken van degenen die bepaalde steden of gemeenten verwijten dat ze daar niet op voorhand met de mensen over hebben gesproken. Nogmaals mijn felicitaties aan collega Warnez en alle mensen van Ruiselede en Wingene, aan de rand van West-Vlaanderen, net onder Brugge. Ook daar is dat op die manier gebeurd. Die eerste aftastende gesprekken gebeuren op heel veel plaatsen op die manier: Borsbeek-Antwerpen, Bilzen-Tongeren. Op een bepaald moment moet men daarmee naar buiten komen en is het debat daar.

Tot slot wil ik nog iets zeggen over de schuld of de leninglasten van onze gemeenten. Ik wil daar de verdediging opnemen van de gemeenten. Wij hebben in dit parlement heel strenge regels gemaakt over de publieke financiën van de lokale besturen. Wij hebben de autofinancieringsmarge dusdanig bepaald dat op het eind van een legislatuur gemeenten een overschot moeten hebben of minstens

in evenwicht moeten zijn. Men is wettelijk verplicht ervoor te zorgen dat men met de ontvangsten alle uitgaven, ook de leninglasten, kan financieren. Daarmee is de financiële situatie van de gemeente de gezondste van alle overheden

Wij hebben in Vlaanderen een uitstekend financieel beleid maar op dit moment hebben wij 900 miljoen euro te kort in 2025 en zullen wij in evenwicht zijn in 2027, wat een knappe prestatie is van de Vlaamse overheid in coronatijden en in tijden van Oekraïne-crisis. Vlaanderen is daar een voorbeeld voor de andere deelstaten en voor de federale overheid maar heeft wel een tekort van 900 miljoen euro in 2025. Een gemeente kan en mag dat wettelijk niet, zij wordt gedwongen door het strikte kader om de tering naar de nering te zetten tegen 2025 en dat geldt voor alle gemeenten.

Tot slot wil ik u erop wijzen, en dat gaat over mijn eergevoel, dat ik de cijfers van ABB bij me heb. In 2025 zal de geraamde financiële schuld van Mechelen op de zevende plaats van de dertien centrumsteden komen. Gent, Oostende, Leuven, Roeselare, Kortrijk en Aalst zullen een grotere schuld hebben per inwoner dan de stad Mechelen. De stad Antwerpen zit er netjes onder met 150 euro minder per inwoner. Ook dat verhaal moet dus met een korrel zout worden genomen en in een breder perspectief worden geplaatst. Dat is het enige dat ik over de lokale situatie zeg, het is sterker dan mezelf en dat moest ik toch even kwijt.

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Minister, ik ben blij dat u zich, behalve de laatste drie zinnen, beperkt tot de Vlaamse beleidslijnen. Waar ik zelf nogal moeite mee heb, is dat partijen het in de ene stad verdedigen en in andere niet, op basis van de positie die mensen in een gemeenteraad opnemen. Dat is in elk geval niet de manier waarop ik probeer dat soort kwesties te bekijken. Het is waarschijnlijk ook sterker dan de mens zelf om dat te doen maar het lijkt me geen goede zaak.

Het traject in Mechelen en Boortmeerbeek zal gaan in de richting dat het moet gaan. Het is aan de besturen en aan de bevolking om daarover te oordelen.

Ik wil even ingaan op uw antwoord over de financiën. Ik ken op dit moment niet exact de scope van de vraag van de heer Warnez. Wanneer het op dat terrein komt, wil ik daar niet te diep in duiken, maar het is inderdaad zo dat Vlaanderen minder streng is voor zichzelf dan voor de lokale besturen.

Een van de cruciale elementen is natuurlijk het Gemeentefonds dat zorgt voor een heel deel van de financiering van de lokale besturen. Op dit moment loopt er een onderzoek naar een evaluatie van het Gemeentefonds. Ik vind dat een interessante kwestie omdat dit samenhangt met die fusies. Om te vermijden dat het altijd een financieel verhaal wordt, moeten we de verdeling van dat Gemeentefonds herbekijken. Minister, hoe ver staat het met dat onderzoek? Op welke termijn kunnen wij daar een eerste reflectie over verwachten in deze commissie?

U verwijst naar de evaluatie van de Antwerpse districten in 2011 en een aantal bijsturingen die zijn doorgevoerd. We kunnen daar van alles over vinden en denken maar 2011 is intussen ook meer dan tien jaar geleden. Het is misschien interessant om eens na te gaan of daar geen tussentijdse evaluatie moet komen, niet per se in nieuwe steden die dat eventueel willen invoeren. Ik weet dat ook in Antwerpen zelf, bij de districten, mensen vragende partij zijn om die denkoefening te maken voor 2022. Welke bevoegdheden moeten op stedelijk en welke op ambtelijk niveau zitten?

Voor het overige hebt u in dezen mijn steun dat het van onderuit moet komen, maar zullen wij blijven zoeken wanneer het gaat over dienstverlening en nabijheid eerder dan over een financiële keuze.

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (Vooruit): Minister, ik dank u voor uw antwoorden. U hebt inderdaad een lezing gegeven van de verschillende decreten en de interpretatie daarvan. Het gaat dan vooral over de letter van de decreten. De geest van de decreten en de beslissingen die al zijn genomen, zijn natuurlijk iets anders. Daar kunnen vragen bij gesteld worden, ook inzake deontologie. Ik verwijs dan naar de timing. U schudt met uw hoofd, minister, u trekt de schouders op, maar de timing bijvoorbeeld dat ook fusiegemeenten vanaf de eerste dag districten kunnen hebben, lijkt me niet toevallig. Bovendien vloekt ook het verhaal van de regio's met uw eigen verhaal dat u hier met hand en tand hebt verdedigd. Wat er is gebeurd tussen Mechelen en Boortmeerbeek, of toch de poging daartoe, ondergraaft qua regiovorming de eigen regels die hier de voorbije jaren met hand en tand zijn verdedigd. U weet beter dan wie dan ook dat de totstandkoming van de regio's een heel moeilijke evenwichtsoefening is geweest en met wat u nu doet, gaat u als titelvoerend burgemeester samen met een collega onmiddellijk in tegen de afbakening die u zelf als minister tot stand hebt gebracht, samen met de collega's. U respecteert inderdaad de letter van het decreet maar totaal niet de geest van de regelgeving en de decreten.

Collega Vaeneekhout heeft daarnet ook al verwezen naar de situatie in Zwijndrecht die al meermaals ter sprake is gekomen. Met wat u nu doet, zet u voor al uw collega's, voor alle burgemeesters, voor alle regio's de deur wagenwijd open om af te wijken van de regels. Minister, hoe zult u in hemelsnaam uw collega-politici overtuigen om in de toekomst in te zetten op regiovorming en het respecteren van de afgebakende regio's, inclusief het draagvlak daarvoor?

Minister, ik kijk ook naar uw coalitiepartners. Wat vinden zij van deze toegevingen en van deze demarche ten aanzien van de regiovorming nu hier alle principes overboord worden gegooid?

Tot slot wil ik het nog hebben, en dat is hier al een aantal keren ter sprake gekomen, over de dubbele rol die u speelt, enerzijds als minister en anderzijds als titelvoerend burgemeester. Niet alleen wij maar ook de ombudsman zegt dat. Een uitspraak die al meermaals is gedaan, is dat u het bruin bakt inzake de dubbelrol die u hebt en de afbakening van de districtsregeling die onmiddellijk van toepassing wordt op uw nieuwe stad. Welke lessen trekt u als minister uit deze valse start in het fusieverhaal tussen Mechelen en Boortmeerbeek?

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Mijn repliek bevat drie elementen.

U geeft de indruk dat de Federale Regering, het federale parlement, het Vlaams Parlement enzovoort gewoon zullen volgen wat de nieuwe fusiegemeente beslist, dat wanneer Mechelen beslist om naar Vlaams-Brabant te gaan of omgekeerd, dat allemaal geen probleem is, dat dit zonder meer kan worden opgelost. Ik vraag me af of dat allemaal wel zo eenvoudig is als u hier voorstelt. Bovendien zou dat, wanneer het allemaal zo gemakkelijk gaat, voor een aantal faciliteitengemeenten in Vlaams-Brabant aanleiding geven tot aansluiting bij Brussel. Ik neem aan dat er andere meerderheden voor nodig zijn maar ik vind het toch wel vreemd dat dit hier allemaal zo simpel kan gebeuren.

Wat de financiën betreft, zegt u dat gemeenten worden gedwongen om de tering naar de nering te zetten. Sorry, maar dan hebben volgens mij de grote steden die bovenaan staan wanneer het over schulden gaat, zoals Mechelen, Oostende, Gent, Kortrijk en andere die toevallig liberale burgemeesters hebben, tijdens de vorige legislatuur toch niet helemaal gedaan wat er moest gebeuren. Hoe rijmt u dat aan

elkaar? Mij lijkt dat niet gebeurd te zijn in onder andere Mechelen, want die schuld is daar niet vandaag of gisteren ontstaan.

Mijn laatste opmerking gaat over de aanpak. Het kan inderdaad wel zijn dat dit in de meeste gemeenten een beetje top-down is gebeurd, waarbij men elkaar eens zou spreken en dat dan wel aan de gemeenteraadsleden zou laten weten. In deze kwestie is dat totaal faliekant afgelopen. Mensen hebben dat moeten vernemen op televisie. Er zijn nochtans op voorhand vragen gesteld tijdens de gemeenteraad door verschillende partijen naar de stand van zaken. Mijn vraag is dan ook of dit niet alleen top-down is gebeurd en of u niet beter, zoals de burgemeester van Boortmeerbeek, excuses zou aanbieden voor de foute aanpak die is gehanteerd?

De voorzitter: De heer Van Miert heeft het woord.

Paul Van Miert (N-VA): Collega's, namens onze fractie wil ik twee korte opmerkingen maken.

Eerst en vooral vond ik de verklaring van de collega-burgemeester van Boortmeerbeek op het radionieuws afgelopen vrijdagochtend hallucinant. Ik had echt medelijden met mijn collega. Het leek wel Overboord-Meerbeek. Hier was eerder al sprake van dat amateurisme. Minister, het amateurisme waarmee dit dossier is aangepakt, doet de politiek geen deugd. De collega's hebben er al naar verwezen dat het allemaal boven hun hoofden wordt beslist. De afkeer die de burger heeft van de politiek, doet dit geen goed. Ik ben geschrokken dat een stad als Mechelen en Boortmeerbeek, toch ook niet de kleinste gemeente, daarbij betrokken zijn en vraag me af hoe dat dan verloopt in kleinere gemeenten die geen communicatieverantwoordelijke hebben en die bij dergelijke processen niet het juiste personeel kunnen aanwenden om dat te begeleiden. Hoe zal dat daar dan gebeuren? In elk geval heeft de politiek een heel slechte beurt gemaakt.

Wat mijn tweede opmerking betreft, treed ik de heer De Loor gedeeltelijk bij. Heel wat collega's en ook ikzelf hebben heel wat tijd gestopt in de totstandkoming van een regiovorming. Bij de subregio's, binnen de woonactoren, overall is er gemasseerd en veel tijd geïnvesteerd om de ideeën die uit de Vlaamse Regering zijn ontsproten, tot een goed einde te brengen. En dan zien we dit. Er zijn heel veel vragen: past het allemaal wel binnen dit kader dat op Vlaams niveau is gecreëerd? Want, collega's, we zijn toch vertrokken vanuit het creëren van samenwerkingsverbanden waarmee we zouden besparen op personeel en middelen terwijl nu een sfeer wordt geschapen dat het allemaal om het grote geld gaat. Dus moeten we in bepaalde gevallen, zeker wanneer het gaat over regiovorming en subregiovorming, opnieuw naar de tekentafel.

Minister, dit dossier is met amateurisme aangepakt. Het gaat verdorie toch over een fusie die iedereen aangaat die bij die samenleving betrokken is. Wat gebeurt er nu verder met die regiovormingen en alle zaken die daarbij ter sprake komen en waarbij het vooral over vertrouwen gaat?

De voorzitter: De heer Van den Heuvel heeft het woord

Koen Van den Heuvel (CD&V): Minister, ik heb uw antwoord gehoord en ik kan natuurlijk uw redenering volgen maar ik moet eerlijk zeggen dat ik de voorbije week – als ik dat als pionier van een van de zeven eerste fusiegemeenten in Vlaanderen mag zeggen – toch vaak de wenkbrauwen heb gefronst.

Ik geloof heel sterk in die fusieoperaties en ik denk ook dat die nodig zijn. Ik denk ook dat we een kleiner aantal gemeenten moeten hebben in Vlaanderen, ik zou daar geen getal op plakken, maar in elk geval een heel pak minder. Dat kan enkel omdat het niet alleen gaat om een rationele keuze maar ook emoties opwekt. Zoals we de voorbije weken hebben gezien, moet dit met de nodige omzichtigheid

worden aangepakt. Bij de zeven fusietrajecten tijdens de vorige legislatuur is dat gebeurd, dankzij onder meer een goede voorbereiding. Er kan ook best een sociologische cohesie bestaan tussen die gemeenten – passen die bij elkaar? – waar het aantal samenwerkingsverbanden één indicator van is. Moet dat? Neen, maar ik denk ook wel dat men daar beter rekening mee houdt en dat men daar ook de meerwaarde van ziet in extra daadkracht en slagkracht.

Wat de financiële stimulus betreft, moet ik eerlijk zeggen dat ik de voorbije dagen vooral de indruk had dat het om een financiële operatie ging. We moeten opletten dat fusies niet worden afgedaan als een financiële koehandel waar dan ook af en toe, onterecht wellicht, slogans worden gebruikt – u hebt er darnet ook naar verwezen – maar die door de publieke opinie gemakkelijk worden aanvaard en verspreid. Het zou jammer zijn dat die waardevolle fusieoperaties en die waardevolle en noodzakelijke hertekening voor sterke lokale besturen zouden worden vernaauwd tot een financiële operatie. Vandaar dat we daar vanuit onze fractie een aantal zaken bij willen opmerken.

Ten eerste, collega's, laat ons ook het kind niet met het badwater weggooien. In de gemeente van collega Warnez en Ruiselede wordt die fusie voorzichtig aangepakt. Het wordt vandaag aangekondigd maar de principiële goedkeuring gebeurt pas over een aantal maanden. Die wordt niet in een week afgehandeld. Een goede voorbereiding is dan ook echt nodig. Er moet rekening worden gehouden met de sociale cohesie, er moet worden gewerkt aan de slagkracht van de gemeente en er moet voldoende communicatie zijn en voldoende draagvlak worden gezocht. En inderdaad, de extra financiële mogelijkheden kunnen daar natuurlijk mee in beeld worden gebracht maar zijn slechts een van de elementen en niet het enige element. Als we dat kunnen vertellen, moeten we absoluut dat geloof in die lokale besturen en in die fusieoperaties blijven behouden want ik denk dat die nodig zijn om op termijn echt naar sterke lokale besturen te gaan.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Voorzitter, ik kom heel kort tussen, want ik sluit mij helemaal aan bij collega Vaneeckhout. Het is belangrijk dat we in zo'n gevoelig debat als dit toch proberen enige consistentie in onze lijn te houden. We hebben in deze commissie regelmatig gedebatteerd over de bestuurskracht van onze gemeenten. Er is eigenlijk wel wat consensus dat we richting meer fusies moeten gaan. Bovendien hebben we met de Vlaamse meerderheid in deze regering een vernieuwd fusiedecreet goedgekeurd, met tal van initiatieven om dergelijke vrijwillige fusies aan te moedigen. Het is belangrijk dat we dat consistent blijven vertellen, dat we die gemeenten proberen te overtuigen om op die vrijwillige manier te fusioneren en dat we onze lijn niet laten afhangen van concrete dossiers en welke positie onze lokale afdeling in het ene of andere dossier inneemt. Dat is toch niet onbelangrijk.

Bovendien stoor ik mij dan toch wel aan het verhaal dat het een financiële operatie is, wetende dat het idee van een schuldovername eigenlijk dateert uit een vorige legislatuur, van de vorige minister van Binnenlands Bestuur, collega Homans. Toen is een fusiedecreet gemaakt met een schuldovername tot 200 miljoen euro, met 500 euro per inwoner. Dat idee van een schuldovername dateert eigenlijk al van de vorige legislatuur. Ik vind het niet onbelangrijk dat we daar nog even op wijzen.

Kris Van Dijck (N-VA): Minister, ik wil zelf ook nog even tussenkomen. Het is heel duidelijk wat er in het Vlaams regeerakkoord staat, namelijk dat er een wettelijk kader is om te fusioneren en dies meer. Maar laten we ook eerlijk zijn: de achtergrond van alles moet een optimale dienstverlening voor onze Vlaamse burgers zijn, vanuit welk niveau ook.

De vraag die ik in dezen in het bijzonder heb, is toch wel een bekommernis over het volgende: niet zozeer de schuldovertnames, maar wel de evolutie die ons Gemeentefonds zal kennen. Ik verklaar mij nader. Ik heb even de cijfers van mijn gemeente erbij genomen. Als ik dezelfde dotatie zou krijgen als een centrumstad, kan ik riant leven. We moeten het achterliggende plaatje bekijken. We zijn heel tevreden met de groei van het Gemeentefonds. Maar wanneer we tot grotere steden komen in omvang en de burgers uit die kleinere dorpen ... In Boortmeerbeek gaat het over 141 euro per inwoner. Als die straks een Mechelaar wordt, is die plots 533 euro waard. *(Opmerkingen)*

Ja, ja, ik weet het, ik weet het. Maar daarom heb ik een achterliggende vraag: is daar vanuit het beleid rekening mee gehouden? Als je dezelfde correctheid blijft aanmeten naar alle andere actoren, in hoeverre kun je dat Gemeentefonds dan laten groeien? Dat is een algemene bekommernis die ik heb. En ik weet het, dat geldt ook voor een Borsbenaar: die is straks ook meer waard dan hij nu is. Maar dat is mijn bekommernis in het algemene plaatje, zonder een uitspraak te doen voor of tegen de fusie.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Collega's, dank jullie wel.

Ik zal een paar duidelijke antwoorden geven.

Eerst en vooral ga ik in op de vragen rond het Gemeentefonds. Voorzitter, collega's, zoals u weet, is de verdeling van de middelen over de verschillende gemeenten het voorwerp geweest van een belangrijk onderdeel van de regeringsonderhandelingen, het regeerakkoord en de afspraken die we hier hebben gemaakt. Er is een precair evenwicht gevonden binnen het bestaande kader tussen het versterken van het Gemeentefonds – dat was een vraag van sommige partijen –, het oprichten van een openruimtefonds, dat zich richtte naar de kleinere gemeenten, en een aantal andere maatregelen die daarnaast werden genomen. Op het moment dat we die besprekingen voerden, wisten we allemaal dat de financiering van onze lokale besturen erg leek op een Vlaams of Belgisch huis, met bijkamers, bijgebouwen en dergelijke meer, dat vandaag niet meer voldoende consistentie vertoont. Daardoor zijn er onevenwichten mogelijk en kunnen er inderdaad vragen komen van de ene gemeente ten aanzien van de andere: waarom krijgt die zo veel en wij zo weinig?

Laten we eerlijk zijn: iedereen bekijkt dat een beetje vanuit zijn eigen positie. Daar moeten we niet flauw over doen. Als burgemeester van Antwerpen kijk je daar anders naar dan als burgemeester van Dessel; als burgemeester van Mechelen kijk je daar anders naar dan als burgemeester van Sint-Katelijne-Waver, enzovoort.

Wat heb ik gedaan? Ik heb gezegd dat ik niet graag zou hebben dat de volgende Vlaamse Regering opnieuw in zo'n moeilijke positie komt dat men bij regeringsonderhandelingen zegt: 'Het is hier bric-à-brac. We willen er iets aan doen, maar we hebben eigenlijk geen plan, er zijn geen scenario's voorhanden, omdat het tamelijk complex is.'

Wat ben ik nu dus aan het doen? Dat is de vraag die u mij hebt gesteld. Ik heb aan de wetenschappelijke wereld gevraagd om een aantal scenario's klaar te maken tegen 2024, en liefst wat vroeger, zodat we er hier in de commissie al eens over kunnen debatteren en zodat het debat wordt gevoerd in aanloop naar de parlementsverkiezingen. Dat zal niet het doorslaggevende debat zijn; de burgers zullen daar misschien niet zo van wakker liggen. Maar wie in een lokaal bestuur zit, kent het belang daarvan. Zo kan men bij een volgende regeringvorming zeggen: 'Oké, we kiezen tussen model A, B en C.'

Ik heb er tegelijkertijd voor gewaarschuwd dat als we willen komen tot een herverdeling, uitzuivering of vereenvoudiging van de regels en we binnen dezelfde enveloppe blijven, we met winnaars en verliezers zullen zitten. Dat zal in mijn overtuiging dan ook maar mogelijk zijn als dat gepaard kan gaan met een aantal andere operaties. En een van de andere denkbare operaties is dat je daar verder doorgedreven fusioneert, omdat je dan winnaars en verliezers ... Er zijn misschien andere modellen te vinden, andere oplossingen. Maar tot nu toe heb ik altijd al geleerd dat, als je zoiets doet in onze politiek, op Vlaams of op federaal niveau, we zeggen dat niemand mag verliezen, maar dat er een aantal onrechtvaardigheden zijn die moeten worden bijgetrokken, en we merken dat de netto-operatie veel geld kost. Die operatie is bezig. Dat is het eerste antwoord.

Ik kom tot mijn tweede punt. U mag het mij niet kwalijk nemen, maar ik heb hier nogal wat tussenkomsten gehoord die voor mij terug te brengen zijn tot de partijpolitieke positie in het concrete dossier. U mag mij dat niet kwalijk nemen. Een: is het goed voorbereid of niet? Het is overal op dezelfde manier gebeurd. Twee: sociologische verbanden? Met alle respect, ik woon in Mechelen, ik ken de gemeente Boortmeerbeek, ze grenst er vlak aan. De algemeen directeur van Boortmeerbeek is afkomstig uit Mechelen, de financieel directeur van Boortmeerbeek woont in Mechelen, de schepen van de collega's van de N-VA geeft les in Mechelen, de vader van een gemeenteraadslid, de lijsttrekker van CD&V van Mechelen is afkomstig uit Boortmeerbeek, de schepen van Openbare Werken van Mechelen heeft jaren in Boortmeerbeek gewoond, een gemeenteraadslid is afkomstig uit Hombeek, een deelgemeente van Mechelen. En zo kan ik nog even doorgaan. Heel die gemeente is sociologisch georiënteerd op de stad Mechelen. Hun kinderen gaan er naar school, hun kinderen gaan er naar het conservatorium. Op de zaterdagse markt struikel ik over de Boortmeerbekenars, de Heveraars en de Schiplakenaars, en zij komen werken in de stad.

Dat is dus nonsens. U mag mij dat niet kwalijk nemen. Er is een onderzoek van de Vlaamse overheid over het sociologische bedieningsgebied van onze stad. Ik kan het objectiveren. Dat onderzoek zegt dat Boortmeerbekenaren gericht zijn op Mechelen. Is dat voldoende om te fusioneren? Natuurlijk niet. Er moeten andere dingen zijn. Dat is evident. Maar je moet geen partijpolitiek verhaal komen vertellen dat uit de lokale context naar boven wordt getild. Daar doe ik niet aan mee.

Het tweede verhaal is dat het regioverhaal wordt doorkruist. Mijnheer Van Miert, u mag het mij niet kwalijk nemen – we hebben een constructieve band en respecteren mekaar –, maar ook dat is een partijpolitiek verhaal. Als die fusie morgen zou plaatsvinden, bestond de regio van Mechelen uit exact twaalf gemeenten. En Mechelen was er daar één van. En dan zou Mechelen op dat moment geen 87.000 maar 102.000 inwoners hebben in diezelfde gemeente. De politiekezone die er vandaag bestaat, Mechelen-Willebroek, waarvoor er een principiële goedkeuring is om ze uit te breiden met Klein-Brabant, zou dezelfde zijn. Het zou dezelfde politiekezone zijn. Er zouden misschien twintig of dertig politieagenten meer zijn. En de bijdrage van die fusiegemeente Mechelen zou groter zijn in die politiekezone, maar het zou exact dezelfde politiekezone zijn. De brandweerzone Rivierenland zou exact dezelfde zijn en uit vijftien gemeenten bestaan, deze die het vandaag zijn, exact dezelfde. En zo geldt dat voor de ene na de andere samenwerking. Het is niet zo dat de bestuurlijke verrommeling wordt georganiseerd door fusies. Fusies lossen bestuurlijke verrommeling óp. Er moeten minder bovenlokale samenwerkingsverbanden zijn. Dat is altijd een stap vooruit.

Wanneer we dat decreet rond de regio's voorbereidden, wanneer we de nota hier hebben besproken, hebben we altijd gezegd dat een regiogrens nooit een hinder kan zijn om erbuiten te functioneren. De regiosamenwerking wordt daar op geen enkele manier bemoeilijkt, maar net vereenvoudigd. Ik vind dat dus een partijpolitiek argument, dat mag u mij niet kwalijk nemen. Het is een partijpolitiek

argument in de specifieke context van de lokale politiek waar men moet doen wat men moet doen. Dat is evident.

Mijnheer Laeremans, u vroeg mij naar de mogelijke impact op de faciliteitengemeenten. Die impact is nul, want als de faciliteitengemeenten van statuut willen veranderen, hebben die een heel andere meerderheid nodig, namelijk een bijzondere meerderheid. Dat is een totaal andere context. Ik begrijp dat die vraag wordt gesteld, maar daar moet ik dan ook duidelijk op antwoorden: het ene heeft totaal geen impact op het andere.

Het derde verhaal is dat het wordt herleid tot een financiële operatie. Daarmee ben ik het volkomen oneens. Wat is het probleem van een klein bestuur? Dat hebben we hier besproken. Het gaat onder meer over de draagkracht, de bestuurskracht van lokale besturen.

Heel specifiek, in dit geval, nu we over de casus moeten praten, aangezien u mij daartoe dwingt: van de 45 vacatures zijn er 7 die men niet kan invullen. Men vindt geen mobiliteitsambtenaar, men vindt geen ruimtelijke planner. De algemeen directeur gaat met pensioen en men vindt niemand anders. Men vindt die mensen niet meer. Men zit met eenmansdiensten, eenpersoonsdiensten en men weet niet hoe men dat moet oplossen. Dat is een van de redenen waarom we fusies promoten: om dat aan te pakken.

Kwaliteit van de dienstverlening? Het is nu eenmaal zo dat een grotere gemeente een aanbod aan dienstverlening heeft waar een kleine gemeente niet altijd tegenop kan of dat een kleine gemeente niet altijd zelf kan organiseren. Ik geef één voorbeeld. Een kindje dat in Boortmeerbeek notenleer, piano, dictie of voordracht wil volgen, kan dat daar niet. Dat wordt daar niet georganiseerd. Mechelen organiseert dat en organiseert dat zelfs buiten Mechelen. Dat is dus organiseerbaar. Je kunt dat op een andere manier organiseren, dat is evident. Maar dit is slechts één voorbeeld. Dat is de uitdaging waarover het gaat.

Het gaat ook over de autonomie van een lokaal bestuur. Eigenlijk zouden we daar hier niet over moeten discussiëren. Maar we hebben het decretaal voorzien: als je meer dan 100.000 inwoners hebt, kun je je decentraal organiseren. Als de stad Mechelen dat graag zou doen om haar deelgemeentes meer autonomie te geven, omdat ze in het verleden al heeft geëxperimenteerd met dorpsraden, wijkraden en dergelijke meer en ze dat willen inbedden als ze met meer dan 100.000 zijn, dan is dat de keuze van Mechelen. Als ze mensen willen laten huwen in de deelgemeenten, dan is dat hun verantwoordelijkheid. Dat is de keuze die ze kunnen maken.

Maar dit herleiden tot een louter financiële operatie is belachelijk. Trouwens, als je het financieel perspectief bekijkt, dan zit de financiële uitdaging in zo'n geval niet bij de stad. De financiële uitdaging zit bij de kleine gemeente, die botst op de grenzen van haar mogelijkheden, die in haar schepencollege moet vaststellen dat ze het huidige belastingniveau niet kan handhaven met de toenemende opdracht die eraan komt en met de toenemende kosten. Als zo'n gemeente zich dan afvraagt hoe ze daarmee moet omgaan en of ze niet eens moet rondkijken, en het schepencollege beslist unaniem om daaraan mee te doen, dan zegt zo'n gemeente op zo'n moment: 'Oké.'

Ben ik blij met de evolutie van de voorbije dagen? Absoluut niet. Absoluut niet! Maar als ik kijk naar een van de twee partners, de stad Mechelen, dan is die zeer consistent. Die vindt dat een goede zaak, heeft dat goedgekeurd, is bereid om daarover te praten, heeft gisteren een gemeenteraad georganiseerd waarop er principieel is beslist dat ze openstaat voor fusie. Zelfs een oppositiepartij heeft de resolutie mee goedgekeurd, de andere oppositiepartijen hebben zich onthouden. Er is een unanimitéit dat ze daarvoor openstaan en het positief vinden. Een van de twee kun je dus niet verwijten om te weinig te doen of onzeker te zijn.

Bij de andere partij is er veel meer debat en ruzie. Daar moeten we niet flauw over doen. Tussen partijen, binnen partijen, bij de bevolking is er commotie. Dat is de realiteit die zich daar aftekent. Ik had dat ook liever niet gehad. Ik denk dat niemand dat graag heeft en dat iedereen dat liever anders had gezien. Maar dat is de lokale verantwoordelijkheid, de verantwoordelijkheid van de lokale mensen om die keuze te maken. Dat is de basis van vrijwillige fusies: dat mensen zelf kunnen beslissen, in hun gemeente, via hun politieke vertegenwoordigers, of ze al dan niet ingaan op zo'n fusie.

Ik heb daar heel veel schijnargumenten gehoord. Maar daar moeten we vandaag niet op ingaan, er zijn andere momenten en plaatsen waar ik daarop kan ingaan. Maar ik juich wel toe dat de gemeenten principieel blijven zoeken naar mogelijke fusies. En wat dat mij vooral leert – of beter: ik moest dat niet leren, want ik wist dat al –, is dat een fusie tussen een stad en een kleine gemeente vaak heel moeilijk is, omdat daar in Vlaanderen inderdaad meer weerstand tegen bestaat. Daarom denk ik dat een districtsmodel misschien wel kan helpen om die gemeenten toe te laten toch die stap te zetten. Ik ben ervan overtuigd – trouwens vandaag, met collega Warnez – dat er de volgende dagen en weken nog veel fusies zullen komen. Het is mijn innige overtuiging dat dat de weg is die we verder moeten bewandelen. Dat zal ik altijd en overal zeggen.

Natuurlijk had ik liever gehad dat dat in een veel rustiger traject had kunnen lopen dan vandaag. Maar je hebt twee partners die elk voor zich uitmaken of ze daar al dan niet aan deelnemen.

Ik moet wel zeggen dat ik van sommige partijen meer consistentie had verwacht in verband met fusies.

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Minister, ik zal proberen om de consistentie te bewaren in mijn tussenkomsten.

Om af te sluiten, heb ik een paar bemerkingen. Eén, er is bij de Vlaamse Regering de uitdaging om rond die regiovorming nog eens goed door te debatteren over waar jullie nu eigenlijk naar toe willen. We hebben er van in het begin voor gewaarschuwd dat er binnen de regering geen consistente kijk is en dat het een lege doos dreigt te gaan worden. Ik blijf bezorgd over de meningsverschillen en de interpretaties die hier in de commissie naar voren komen. We dreigen op dat gebied naar een beleidsperiode zonder resultaat te gaan.

Wij hebben een heldere en consistente visie op fusies: die kunnen als die een draagvlak hebben van onderuit en als die een inhoudelijk project zijn. Wat ons betreft, lag hierin een mogelijkheid. Dat is ook wat er gisteren in Wingene is aangekondigd. Dat kan ook een optie zijn. Die trajecten lopen en wij zijn daar zeker niet bij voorbaat een tegenstander van. We moeten daar rationeel en helder het gesprek over voeren.

Aan de andere kant is het voor ons ook geen toverformule. Want als ik u hoor zeggen dat er in Boortmeerbeek geen academie is en dat dat de reden voor een fusie is ... Dat zijn beleidskeuzes. Mijn eigen gemeente is ongeveer even groot en wij hebben al decennia een eigen academie voor muziek, dans en dictie. Dat zijn beleidskeuzes die je als lokaal bestuur maakt.

We kunnen verder heel breed het debat voeren over het Gemeentefonds en de verdeling. De opmerking van de voorzitter daarnet was pertinent, om zowel de impact van fusies op het Gemeentefonds, maar ook de bredere verdeling in de gaten te houden. Minister, u weet dat ik recent zelf een boek heb geschreven over die verdeling. Er ligt daar een grote uitdaging voor de Vlaamse overheid.

Tot slot, u mag dit niet interpreteren als een persoonlijke aanval, minister, maar voor mij bewijst dit nog eens de uitdaging die we hebben met het bestaan van een titelvoerend mandaat. De vraag is of dat nog van deze tijd is en wat daarvan de bestuurlijke meerwaarde is. Voor mij heeft dat niets te maken met de casus in Mechelen of met mensen die ik al dan niet een warm hart toedraag, maar het lijkt mij interessant om qua deontologie en netheid van ons bestuurlijke mandaat er eens over na te denken of titelvoerende functies anno 2022 überhaupt nog een reden van bestaan hebben.

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (Vooruit): Minister, we zijn ondertussen een week na de aankondiging op uw persconferentie. Als we het overschouwen, is dat geen fraai verhaal. Er zijn ook geen fraaie reacties op gekomen, noch in de media, noch van de ombudsman, noch van collega-politici, noch van de inwoners.

Momenteel is er door dit dossier een fundamenteel probleem, namelijk een probleem van geloofwaardigheid. Door uw eigengereid optreden en uw twee petjes in dit dossier haalt u de geloofwaardigheid en het draagvlak van fusies onderuit.

Collega's, minister, voor alle duidelijkheid: tot op heden heb ik altijd, maar dan ook altijd, namens de Vooruitfractie het fusieverhaal gesteund, zowel dat van de vorige Vlaamse Regering, het visiepakket dat werd uitgebouwd, als dat van de huidige Vlaamse Regering. Ik heb het steeds volmondig gesteund en toegejuicht. Maar door deze casus worden de geloofwaardigheid en het draagvlak van fusies onderuitgehaald, niet alleen in Mechelen, maar in heel Vlaanderen.

Idem dito voor wat betreft de regiovorming. Wij zijn altijd believer geweest van de uitgangspunten van de regiovorming. We hebben heel kritische vragen gesteld, we hebben ons kritisch opgesteld, we hebben altijd achter de uitgangspunten van de regiovorming gestaan. Nu haalt u de geloofwaardigheid en het draagvlak van die regiovorming onderuit, niet alleen in Mechelen, maar in heel Vlaanderen.

Minister, u hebt opnieuw uw hand overspeeld, net als in het privatiseringsdossier in Oostende, net als bij het gezamenlijke vakbondsfront dat zijn vertrouwen in u heeft opgezegd. En toch doet u verder alsof er niets aan de hand is.

Namens Vooruit zijn wij bereid om het fusieverhaal en de uitgangspunten van de regiovorming verder te verdedigen. Wij zijn daartoe bereid. Maar minister, het is wel tijd voor reflectie. Want dit gaat over de geloofwaardigheid van u als minister van Binnenlands Bestuur.

De manier waarop dit dossier is aangepakt, is niet goed voor de politiek. Het amateurisme en opportunisme druipen ervan af. Dat doet de politiek geen deugd. Dat is bijzonder jammer.

Minister, we roepen u op tot reflectie.

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Eerst en vooral, voorzitter, hebt u zelf aangehaald dat kleine gemeenten de toenemende opdrachten moeilijk aankunnen wegens financiële problemen omdat ze minder krijgen uit dat Gemeentefonds. Dat is toch wel een belangrijke opdracht: ze mogen niet in een situatie zitten waardoor ze zich verplicht moeten voelen tot een fusie.

Minister, u haalt een aantal personen aan die in het bestuur van Boortmeerbeek werken en anderen die in Mechelen werken. Sorry, maar dat is geen argument om

een fusie aan te gaan, want dan moeten wel heel veel gemeenten gaan fuseren. *(Opmerkingen van minister Bart Somers)*

Die indruk geeft u een beetje.

Voor ons en voor vele inwoners lijkt dit verhaal op een blauwe maandag in elkaar te zijn geflanst in een blauw of blauw-groen fabriekje. De inwoners van Boortmeerbeek zouden zich er op termijn blauw voor betalen. Het is niet van onderuit vertrokken, er was geen draagvlak, men heeft geen open kaart gespeeld. En daarom zijn de mensen zo boos en noemen ze zich zelfs 'Boosmeerbeek'.

Het lijkt op lange termijn op een annexatie van een landelijke gemeente om de stedelijke gemeente, vooral dan de schulden, maar ook de multiculturele toestanden, over een groter gebied te kunnen uitsmeren, omdat er daar nog heel wat gronden zijn. En het is goed dat de inwoners gisterenavond te kennen hebben gegeven dat zij niet willen weten van deze overname. Ik dank u.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Sam Van Rooy aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het beleid inzake erkende erediensten in het licht van een recent arrest van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens – 2543 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Mijn vraag handelt eigenlijk ook, heb ik net gezien, over een gesponsord Facebookbericht van Open Vld waarop staat: 'Zelf kiezen of je nog belastingen betaalt voor religies?'. Maar ik stel ze natuurlijk ook naar aanleiding van een uitspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM). Van oudsher zijn de gebedsplaatsen in ons land vrijgesteld van onroerende voorheffing. In Brussel werd in 2017 beslist om die uitzondering te beperken tot de door de federale overheid erkende erediensten. Zo moesten onder andere de getuigen van Jehova in Brussel vanaf 2018 voor hun gebouwen toch belasting betalen. Dit dossier belandde uiteindelijk bij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, dat de getuigen van Jehova nu in een arrest gelijk heeft gegeven en stelt dat het systeem van erkende godsdiensten in België achterhaald en discriminerend is. Dit arrest is definitief en bindend, wat wil zeggen dat België en Vlaanderen een oplossing moeten vinden.

Het EHRM maakt brandhout van de federale erkenningsprocedure voor de godsdiensten. Zo kan op dit moment alleen de minister van Justitie een erkenning in gang zetten en zijn er in de wetten en besluiten nergens bepaalde criteria, procedureregels of termijnen terug te vinden. Het EHRM heeft het dan ook over – ik citeer – "een bijzonder vaag proces zonder enige controlemechanismen van de rechtsstaat". Einde citaat. Ook de term "mogelijk willekeurig" klinkt. Zelfs een geloofsgemeenschap die aan al die vage criteria voldoet, kan niet altijd rekenen op een erkenning van de federale overheid. Zo wacht zowel het boeddhisme als het hindoeïsme ondertussen al ettelijke jaren op een erkenning, zonder resultaat.

In 2004 al werd tussen de deelstaten en het federale niveau de afspraak gemaakt om een juridisch robuust wettelijk kader voor de erkenning van godsdiensten te maken, maar dat kader kwam er uiteindelijk niet. Ook op het Vlaamse niveau heeft dit arrest uiteraard invloed. In het regeerakkoord staat namelijk dat Vlaanderen, net zoals in Brussel beslist werd, de vrijstelling van onroerende voorheffing wil

beperken tot gebouwen van de zes erkende godsdiensten. Zo zou ook Vlaanderen volgens het EHRM de mensenrechten schenden.

Het probleem beperkt zich echter niet tot de vrijstelling op de onroerende voorheffing. De deelstaten zijn ook bevoegd voor de erkenning en financiering van de geloofsgemeenschappen en voor het levensbeschouwelijk onderricht in het leerplichtonderwijs. Ook wat dat betreft wordt een onderscheid gemaakt tussen enerzijds de erkende godsdiensten en anderzijds de niet-erkende godsdiensten, die daar dus geen recht op hebben. Dat is, volgens het EHRM, een ongelijke behandeling, die als strijdig zou kunnen worden beschouwd met het discriminatieverbod.

De vraag dient te worden gesteld of dit geen aanleiding moet zijn om het hele systeem van de facilitering en financiële ondersteuning van geloofsgemeenschappen te herzien en om te gooien. Ook vanuit de meerderheidspartijen – ik liet u net de Facebookadvertentie zien, maar het is ook al geopperd in opiniestukken – klinken stemmen om dit debat aan te gaan. Zo legt onze huidige minister van Justitie, Van Quickenborne, de kerkbelasting op tafel, waarbij mensen via hun belastingbrief vrij kunnen kiezen of en aan welke godsdienst ze financieel willen bijdragen. Ook het Vlaams Belang heeft dat al een aantal keer geopperd.

Hierover, minister, heb ik de volgende vragen.

Hoe beoordeelt u het arrest van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens?

Acht u desgevallend een aanpassing van de Vlaamse regelgeving inzake de ondersteuning van de erediensten nodig? Acht u het huidige ondersteuningssysteem in overeenstemming met het mensenrechtenbeginsel van gelijkheid en non-discriminatie?

Plant u samen te zitten met uw federale collega om een nieuw wettelijk kader uit te werken voor de erkenning en subsidiëring van godsdiensten?

Acht u, tot slot, minister, het systeem van kerkbelasting zoals voorgesteld door uw partijgenoot en minister van Justitie van Quickenborne, waarbij elke godsdienst louter gefinancierd wordt door vrijwillige bijdragen van de eigen gelovigen, wenselijk?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Dank, mijnheer Van Rooy, voor uw vragen. Laat me beginnen met op te merken dat ik enigszins verrast ben – aangenaam verrast – dat u zoveel waarde hecht aan uitspraken van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Dat is een opmerkelijke evolutie. We kunnen alleen maar blij zijn met evoluties als deze.

Alle gekheid op een stokje: in het arrest van 5 april 2022 heeft het EHRM inderdaad de federale procedure voor de erkenning van erediensten en levensbeschouwingen ernstig in vraag gesteld op het vlak van het non-discriminatiebeginsel en rechtszekerheid. Het betrof een zaak rond een Brusselse ordonnantie van 23 november 2017 waarbij vanaf 1 januari 2018 enkel lokale geloofsgemeenschappen van erkende erediensten een vrijstelling van de onroerende voorheffing op eredienstgebouwen kunnen genieten. Hierdoor konden de getuigen van Jehova als niet-erkende geloofsgemeenschap de vrijstelling van onroerende voorheffing op hun eredienstgebouwen niet meer genieten. De Brusselse getuigen van Jehova zijn tegen deze Brusselse ordonnantie, nadat ze eerst ongelijk kregen van het Grondwettelijk Hof, in beroep gegaan bij het Mensenrechtenhof omdat volgens hen de ordonnantie een schending inhoudt van artikel 9, dat betrekking heeft op de godsdienstvrijheid, en artikel 11, vrijheid van vergadering en vereniging, en artikel 14, verbod van discriminatie. Deze artikelen komen uit het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens (EVRM).

Het Mensenrechtenhof heeft de getuigen van Jehova in het gelijk gesteld omdat er in België geen wettelijk vastgelegde erkenningsregeling bestaat waarop niet-erkende erediensten een erkenning kunnen aanvragen en zo ook de voordelen voorbehouden aan de erkende erediensten kunnen genieten.

Alhoewel er voor de erkenning van de erediensten wel vijf erkenningscriteria bestaan, heeft het Mensenrechtenhof vastgesteld dat deze niet in een wet zijn vastgelegd, maar louter het gevolg zijn van een administratieve erkenningspraktijk die in de loop der jaren door verschillende ministers van Justitie werd ontwikkeld. Volgens het hof houdt dit Belgische systeem van administratieve erkenningspraktijk een inherent risico in van willekeur en biedt het onvoldoende garanties op het vlak van rechtszekerheid, omdat er een wettelijk erkenningskader ontbreekt dat beantwoordt aan de EVRM-principes van toegankelijkheid en voorspelbaarheid van rechtsregels. Het hof haalt hier als voorbeeld de erkenningsaanvragen van de boeddhisten en de hindoes aan, die al respectievelijk sinds 2006 en 2013 zonder een duidelijk erkenningskader nog steeds wachten op een beslissing om erkend te worden. Het hof besluit dan ook dat de huidige Belgische erkenningsregeling vaag is en geen minimale garanties biedt op het vlak van gelijke behandeling, non-discriminatie en de objectieve beoordeling van erkenningsaanvragen. Het Mensenrechtenhof stelt, voor alle duidelijkheid, niet in vraag dat bepaalde voordelen voorbehouden kunnen worden aan erkende erediensten, maar op voorwaarde dat er een duidelijke wettelijke regeling met duidelijke erkenningscriteria en -procedure bestaat voor de erkenning van erediensten.

Als we de vergelijking maken met de erkenning van lokale geloofsgemeenschappen, hebben de regio's wel een decretaal erkenningskader met duidelijke criteria, procedures en beslissingstermijnen dat wel beantwoordt aan de voorwaarden inzake rechtszekerheid, voorspelbaarheid en toegankelijkheid. Het lijkt me, zoals het Mensenrechtenhof stelt, dan ook aanbevolen dat er in het kader van de rechtszekerheid voor de erkenning van erediensten federaal een duidelijk en wettelijk erkenningskader wordt uitgewerkt om in lijn te zijn met het EVRM-recht.

Dan wil ik het hebben over uw tweede vraag. De door het Mensenrechtenhof vastgestelde discriminatie heeft betrekking op federale bevoegdheden. Gelet op de overweging in het arrest van het Mensenrechtenhof kan worden gesteld dat, aangezien de Vlaamse erkenningsregeling is uitgewerkt in een erkenningsdecreet met duidelijke criteria, dit voldoende rechtszekerheid, voorspelbaarheid en toegankelijkheid biedt. De Vlaamse erkenningsregeling biedt garanties voor een objectieve en rechtszekere behandeling van aanvragen en sluit willekeur uit. Indachtig de door het hof opgebouwde argumentatie, kan gesteld worden dat de Vlaamse erkenningsregeling en de daarbij horende financiering aan de beginselen van het recht beantwoorden.

Plant de minister samen te zitten met zijn federale collega? De erkenning van de erediensten is een bevoegdheid die toebehoort aan de federale overheid. Dat is juist. En dat geldt dus ook voor de vaststelling van het wettelijk kader. Ik heb begrepen dat de minister van Justitie naar aanleiding van dit arrest zal werken aan een wettelijk erkenningskader. De minister voegde er wel terecht aan toe dat dit een politiek erg gevoelige materie is. Erkenning van erediensten hangt immers samen met de wijze van financiering van de verschillende godsdiensten en gaat ook over de vraag of de staat godsdienst wel moet blijven subsidiëren en of er nagedacht moet worden over een alternatief financieringsmodel. Aangezien door een wettelijke erkenningsregeling het aantal erkende erediensten en levensbeschouwingen kan toenemen en dit een bezwaring van het budget van de gewesten, gemeenten en de provincies met zich meebrengt, zal een ontwerp van een federale erkenningsregeling sowieso binnen de driemaandelijksse interfederale informatie- en overlegcommissie erediensten besproken worden met de gewesten.

Dan vraagt u mij naar het systeem van de kerkbelastingen. Zoals de federale minister heeft verklaard is dit arrest een opportuniteit om een ernstig debat te voeren over de hervorming van het huidige financieringsmodel voor erediensten en levensbeschouwingen.

In Europa bestaan er in globo drie grote financieringsmodellen. In een aantal landen worden de erediensten door de overheid gesubsidieerd: België, Luxemburg, Griekenland, Noorwegen. In een aantal andere landen moeten de erediensten zichzelf financieren: Nederland, Frankrijk, Groot-Brittannië, Ierland, Portugal. En ten slotte bestaat er in een aantal landen een keuzesysteem in de vorm van een kerkbelasting: het 'Kirchensteuer'-model. Die belasting bestaat in Duitsland, Italië, Spanje, Oostenrijk, Denemarken, Zweden, Finland en delen van Zwitserland. In dit systeem kan de belastingplichtige elk jaar aangeven of zijn belastingdeel aan de eredienst van zijn keuze of aan een sociaal doel moet worden toegewezen.

Zoals ik tijdens de gedachtewisseling over de her- en nevenbestemming van kerkgebouwen in de Commissie voor Wonen en Onroerend Erfgoed van 20 februari 2020 heb gezegd, hebben we in België een juridisch kader en een financieringsmodel rond erediensten dat teruggaat tot de tijd van Napoleon Bonaparte. Het is binnen dat kader – omdat het ook het kader is dat het regeerakkoord hanteert – dat ik als minister functioneer. Evident kan het parlement in al zijn wijsheid het debat voeren, niet hier maar in de eerste plaats vooral in het federaal parlement, om naar een ander systeem over te gaan. In elk geval vereist de hervorming van het huidige financieringsmodel een grondig politiek debat. Ik denk dat we het daarover wel eens zijn. De aanpassing van het federale financieringsmodel, de lonen en pensioenen van de eredienstbedienaren, vereisen sowieso ook een staats-hervorming: artikel 181 van de Grondwet. Misschien is dit een onderwerp dat kan worden besproken in de werkgroep Staatshervorming van het Vlaams Parlement.

De aanpassing van het gewestelijk model voor het dekken van de tekorten van lokale geloofsgemeenschappen door provincies of gemeenten vereist daarentegen geen grondwetsherziening, maar louter een aanpassing van het Eredienstendecreet van 2004. Ook hierover moet een grondig politiek debat worden gevoerd, gelet op het belang en de gevoeligheden hierrond. Maar nogmaals: dat is eigenlijk de taak van het parlement. Alleszins hanteren wij vanuit de regering de huidige regeling van financiering als kader waarbinnen we werken en waarbinnen we onze decretale opdrachten vervullen. Het is een terechte vraag om daar ten gronde over na te denken. Partijen denken daar verschillend over. Zo'n arrest kan vaak een belangrijk moment zijn om ten gronde na te denken hoe we op middellange en lange termijn met de financiering van erediensten moeten omspringen. Dat gebeurt in de eerste plaats in het federaal parlement, maar hier is ook een vehikel denkbaar. Gelet op het feit dat er een grondwetsherziening nodig is, kan het misschien ook in de commissie die we daarvoor in ons parlement hebben, aan bod komen.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Dank voor uw antwoorden, minister. Ik heb geen bijkomende vragen. Het enige wat ik toch nog zou willen opmerken, is dat die uitspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens mijns inziens – ik ben het uiteraard niet altijd eens met uitspraken van het EHRM – toch een teer punt heeft aangeraakt. Ik heb dat vroeger uit de diverse gemeenschappen al vernomen.

De twee religies die daar worden aangeraakt, namelijk het hindoeïsme en het boeddhisme, worden in dit land eigenlijk stiefmoederlijk behandeld tot hiertoe. Dat is, volgens mij, mede het gevolg van die slechte regelgeving die eigenlijk toch een beetje à la tête du client is op het federale niveau. Laat ons dat toegeven. En in

die context is dus ook de erkenning van de islam gebeurd, waar andere factoren hebben gespeeld om de islam reeds in 1974 te erkennen. Mijn pleidooi zou zijn – maar ik zit natuurlijk hier niet in het federale parlement – om als die regelgeving op federaal niveau over de erkenning van religies wordt herzien, er ook criteria worden vastgesteld om te bepalen in hoeverre iets wel een religie is.

Zoals u weet – en dat zeg ik niet alleen, dat zeggen ook gerenommeerde arabisten en islamologen zoals Urbain Vermeulen, die ons helaas is overleden, en ik citeer hier de heer Vermeulen – is de islam 'veel meer wet en recht dan religie'. Ik hoop dat er misschien ook een opening is om in die context te beslissen dat de islam eigenlijk niet in de eerste plaats een religie is en dus geen erkende religie meer kan zijn in dit land.

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Dank u wel voor uw antwoord, minister. Ik denk eerlijk gezegd dat we niet verbaasd moeten zijn dat er vandaag met een heel kritische blik naar het beleid inzake erediensten wordt gekeken. Als ik mij niet vergis, is het al meer dan twintig jaar geleden dat daar bij de FOD Justitie studiewerk rond gebeurd is. En toen al heeft men vastgesteld dat de wetgeving helemaal niet transparant was. Ik denk dus dat het hoog tijd wordt dat er een kader wordt gecreëerd met objectievere parameters dan vandaag het geval is.

Maar zoals u zelf hebt aangegeven, minister, zijn we dit allemaal in de verkeerde commissie aan het vertellen, want dit moet natuurlijk aan de overkant van de straat geregeld worden. Anderzijds bewijst dat natuurlijk nog eens dat alles inzake erediensten misschien beter wordt overgeheveld, want wij zitten natuurlijk wel met de gebakken peren van het beleid dat daar onduidelijk en intransparant gevoerd wordt. En dus wil ik u vragen, minister, om dat standpunt over te maken aan uw collega.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Collega's, ik denk dat het heel duidelijk is dat er in onze samenleving voor heel wat zaken plaats moet zijn: voor cultuur, onderwijs, innovatie, onderzoek, maar ook voor zingeving, voor godsdienst. Ik begrijp dat fabeltje rond die kerkbelasting in die zin oprecht niet. Wat is dan het volgende? Als je spreekt over cultuur, gaan we dan ook over cultuurbelasting spreken? Ik ga graag naar de opera, dus mijn geld moet naar de opera gaan. Ik vind dat er meer onderzoek moet zijn rond agricultuur, dus ik vind dat mijn geld naar agricultuuronderzoek moet gaan. Dat gaat een belastingbrief worden die ik niet graag zou invullen.

Ik vind dat we op dat punt een klein beetje serieus moeten blijven, tenzij we hier vandaag beslissen dat zingeving en godsdienst allemaal niet meer zo belangrijk zijn. Maar dat zal in elk geval geen meerderheid zijn met ons. Ik geloof oprecht dat het net omgekeerd is, dat we net meer moeten investeren in godsdienstlessen en lessen levensbeschouwing, afhankelijk van de vrije keuze van de school waar je onderwijs volgt, om jongeren kritisch te laten nadenken over normen en waarden, om te investeren in kerkgebouwen als ontmoetingsplaatsen, waar ook op een andere manier aan zingeving en levensbeschouwing kan worden gedaan – dat hoeft niet per se een katholieke godsdienst te zijn. Dat zijn een aantal Vlaamse bevoegdheden die wij hebben en waar we op moeten inzetten. U hebt intussen ook op een aantal andere Vlaamse bevoegdheden gewezen, minister.

Mijn vraag sluit aan op die van collega Sminate. Ik weet dat uw partij daar vurig over aan het nadenken is. Wat is uw persoonlijke visie op die bevoegdheidsverdeling? Bent u ook van oordeel dat het zinvol is om bij de volgende staats-hervorming die erkenning over te hevelen naar de gewesten?

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Ik sluit me helemaal aan bij collega Sminate. Het wordt inderdaad tijd dat we religie overhevelen, maar niet zozeer van het federale naar het Vlaamse niveau, maar van de overheid naar de burger. Ik denk dat we in dit arrest van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens nog eens een extra aanmoediging zien dat we dringend eens moeten nadenken over de manier waarop wij met religie omgaan in onze samenleving, en vooral hoe we ze financieren. U hebt zelf aangegeven, minister, dat dat een debat is dat we dringend eens moeten gaan voeren.

Vanuit onze partij – bedankt, collega Van Rooy, om daar nog eens extra de aandacht op te vestigen – zijn wij inderdaad voorstander van zo'n kerkbelasting, die niet in een of ander ontwikkelingsland bestaat, maar in Duitsland en in nog veel andere Europese landen. Ik geloof dus niet dat dat een fabeltje is. Ik denk dat dat de richting is die we moeten uitgaan. Ik denk dat de regels die destijds onder Napoleon zijn uitgewerkt, tweehonderd jaar later misschien toch eens dringend tegen het licht moeten worden gehouden. In ons hebt u dus alvast een vurig medestander om het over te hevelen, maar niet zozeer naar Vlaanderen, maar vooral naar de individuele burger, die volwassen genoeg is om uit te maken of hij al dan niet gelovig is en daar geld voor wil geven of niet.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Collega's, we weten allemaal dat dit een heel boeiend debat is, waar de politieke meningen niet altijd op één lijn staan. Er zijn twee dimensies die jullie hebben aangehaald. De eerste vraag is of het goed zou zijn, mocht heel het beleid rond levensbeschouwing en religie in Vlaamse handen zijn. Het is mijn overtuiging dat dat zo moet zijn. En ik kan u geruststellen, mevrouw Sminate, dat ik dat ook al tegen minister Van Quickenborne heb gezegd. Het zal u misschien verbazen, maar die is het daar eigenlijk ook wel mee eens. Maar je hebt daar natuurlijk een staatshervorming voor nodig.

Ik denk dat we dat moeten doen, omdat we vandaag toch in een heel hybride, niet eenvoudige situatie zitten. De erkenning van levensbeschouwingen gebeurt op federaal niveau en wij moeten dan de lokale geloofsgemeenschappen erkennen. En je hebt nog een aantal problemen. Denk maar aan de discussie die we hier al vaak hebben gehad over het Executief van de Moslims van België (EMB) en dergelijke meer. Wie erkent dat? Hoe kun je dat hervormen? Ik denk dus dat het veel beter zou zijn, mocht dat op één beleidsniveau zitten. En dan denk ik dat het logische beleidsniveau daarvoor het Vlaamse is, omdat wij heel veel bevoegdheden hebben die daar nauw bij aansluiten. Dat is een eerste element. Dat is misschien de gemakkelijkste discussie.

De tweede discussie is: als dat dan Vlaams zou zijn, wat doen we inhoudelijk? Daar lopen de meningen van de partijen uit elkaar. Ik denk zelf, mijnheer Warnez, dat zingeving heel belangrijk is in een samenleving en in een gemeenschap, en dat ook religie een heel belangrijke plaats kan innemen in het leven van mensen. Alleen is de vraag hoe je dat organiseert, ondersteunt en subsidieert. Moet je dat doen met het huidige systeem? Moet je dat doen met het voorstel dat mijn partij doet, namelijk Kirchensteuer? Moet je nog een stap verder gaan en, zoals in Nederland, de mensen het allemaal zelf laten financieren? Dat is hun overtuiging. Uw partij heeft daar ook een uitgesproken mening over. Ik denk dat dat het voorwerp zal zijn van discussie en debat op het moment dat men daar in het federale parlement over begint, of op het moment dat, na een staatshervorming, wij daar zelf bevoegd voor kunnen zijn.

Alleszins is het mijn taak als minister om te werken binnen het kader dat we met deze meerderheid hebben gemaakt, een kader dat zegt dat we op dit moment niets

gaan veranderen aan die regels. Het decreet dat we gemaakt hebben over de erkenning van lokale geloofsgemeenschappen, staat ook binnen dat kader en heeft er niet voor gekozen om dat anders te doen. Dat is de afspraak. En als minister wil ik die afspraken op een correcte manier uitvoeren.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Voorzitter, ik ben heel blij dat mijn vraag zo'n boeiend debat losweekt.

Mijnheer Warnez, uw argument kan natuurlijk ook worden omgedraaid. Wat geeft mijn leven zin? Waar vind ik mijn zingeving? Nachtclub, techno, padel spelen, op dit moment. Dat verandert al eens. Ik vraag daar geen subsidies voor. Ik vraag daar geen belastinggeld voor. Ik betaal dat zelf. Wat iemand zingeving geeft, kan zo verschillen. Mocht dat allemaal betaald moeten worden met belastinggeld, dan werd de belastingbrief inderdaad nog veel langer dan die nu al is. Uw argument werkt volgens mij dus in twee richtingen.

Ten tweede verheugt het mij om hier een bijna kamerbrede – niet alle partijen zijn aan het woord geweest, maar toch – overeenstemming te horen over het overhevelen van deze bevoegdheid naar het Vlaamse niveau. Het doet mij een beetje denken aan een voorstel van resolutie dat ik heb ingediend om energie te regionaliseren, naar aanleiding van de woorden van Bart De Wever. Ik hoop dat de N-VA daar dan ook voor zal stemmen. En dat kunnen we dan misschien ook bij dit thema doen.

En tot slot: niemand is erop ingegaan, maar ik wil er toch op wijzen dat een zogenaamde religie als de islam in essentie twee dingen voorschrijft, namelijk 'dood de ongelovigen' en 'onderwerp de mensen van het Boek' – dat zijn de christenen en de joden. 'Onderwerp die als tweederangsburgers.' Het is toch een open deur intrappen om naar zo'n verschrikkelijk intolerant en haatdragend systeem, of het nu vanuit federaal of Vlaams niveau is, alleszins geen belastinggeld meer te laten vloeien.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Koen Van den Heuvel aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de thema-audit 'Fusiebesturen' van Audit Vlaanderen – 2587 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Van den Heuvel heeft het woord.

Koen Van den Heuvel (CD&V): Voorzitter, we hebben daarnet al een ruime gedachtewisseling gehad over fusies. Deze vraag is wat technischer en wat saaier, bij manier van spreken, dan het politieke debat van daarnet. Maar ik wil de minister nog eens geruuststellen dat in ieder geval mijn partij en mijn fractie ook in het verleden al duidelijk hebben bewezen niet alleen in woord, maar zeker ook in daad ... Het laatste fusievoorstel is vandaag nog wereldkundig gemaakt. Onze partij gelooft daar dus heel sterk in, omdat wij inderdaad de partij van de lokale besturen willen zijn, die die nabijheid koestert, maar die er ook absoluut van overtuigd is dat slagkrachtige gemeenten die nabijheid beter kunnen vertalen en dat nabijheid geen synoniem is voor kleine gemeenten, integendeel.

Mijn vraag gaat over de audit die de fusiebesturen de voorbije maanden hebben gekregen. Er zijn ook al webinars georganiseerd, vorige week en gisteren nog.

Audit Vlaanderen heeft een thema-auditrapport gepubliceerd, waar een aantal aanbevelingen uit zijn gekomen. Mijn vraag, minister, is gewoon in welke mate u dit auditverslag van de fusiebesturen ter harte wilt nemen de volgende maanden en het naar buiten wilt brengen om de lokale besturen meer dan ooit te bekijken.

Ik heb daarnet nog gelezen dat een ander fusievoorstel de komende dagen wat in woelig water terecht gaat komen. Er zijn tussen Beveren en Kruibeke wat onduidelijkheden naar boven gekomen bij de kleinste partner. Dat heb ik daarnet gelezen. Ik denk dus dat het echt goed is om besturen op een goede manier te begeleiden. Mijn ervaring in de vorige legislatuur was dat het agentschap daar ook heel goed werk heeft geleverd. Een man die ondertussen ook tot uw kern behoort, was daar een van de trekkers in, en natuurlijk ook de heer Windey zelf.

Die lokale besturen worden geconfronteerd met een hogere werkdruk. De project-risico's worden niet altijd even goed in beeld gebracht. Bent u daarvan overtuigd, minister? Hoe gaat u die problemen beter in kaart brengen en de besturen die de moed en de kracht hebben om tot een fusieoperatie over te gaan, goed ondersteunen?

Enkele weken terug hebben we nog gepraat over het feit dat fusietrajecten af en toe botsen op beperkingen van beslissingsruimte. Ik denk dus dat het heel belangrijk is dat fusiebesturen voldoende beslissingsruimte krijgen en dat sommige beperkingen binnen decreten kunnen worden opgeheven, om op die manier de slagkracht en de slaagkansen te verhogen. Een fusievriendelijke regelgeving hoort daar ook bij, om op die manier te zien welke hinderpalen er kunnen worden weggehaald om de regelgeving zo fusievriendelijk mogelijk te maken, zodat de slaagkans op succesvolle fusies kan verhogen.

Tot slot is het goed om te kijken naar de geleerde lessen en de reflecties die vanuit de gefuseerde besturen komen, om te zien hoe de begeleiding over het hele traject kan worden verbeterd en in welke mate de ervaringen die vanuit die gefuseerde gemeenten komen kunnen worden gedeeld. Ik denk dat heel wat van die zeven pioniers klaar staan en bereid zijn om als een soort ervaringsdeskundige te worden uitgespeeld om de fusiegedachte te promoten bij lokale besturen, die nu de moed hebben of die twijfelen om al of niet te fuseren.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Inderdaad, u hebt ter zake een mooi traject achter de rug. Ik weet uit de verschillende webinars die we houden dat ook uw administratie, uw ambtenaren, steeds bereid zijn om toelichting te geven aan andere gemeenten die ter zake ook plannen hebben of zich beter willen informeren.

Zoals u weet ondersteunt het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB) de fusietrajecten op verschillende manieren. Op de eerste plaats gaat het om de algemene coördinatie van het fusietraject. Dat wil ABB, als dat nodig is, op zich nemen. Dit houdt in dat het agentschap de impactanalyse van fusies coördineert. ABB zal in samenwerking met andere administraties intervisies organiseren over bepaalde thema's, zoals personeel of financiën. ABB stelt ook verschillende tools ter beschikking om de opportuniteiten en de risico's van een fusie in kaart te brengen, maar ook een draaiboek dat de fusiebesturen door de voorbereiding van een fusie loodst. Dat draaiboek groeit natuurlijk mee met de vorige fusieronde. Want we weten nu meer dan, laat ik zeggen, pakweg zes jaar geleden. ABB is ook het eerste aanspreekpunt voor alle vragen over fusies. De fusiebesturen kunnen zich richten tot het mailadres fusies@vlaanderen.be of tot het contactpunt van hun provincie. De besturen moeten dus zelf niet op zoek gaan naar de juiste contactpersoon bij de Vlaamse of federale overheid. ABB is niet geplaatst voor procesbegeleiding. De lokale besturen zijn zelf verantwoordelijk voor het veranderingstraject, dus het management van het veranderingsproces voor en na de fusie. Het is belangrijk dat

besturen daar zelf het eigenaarschap voor opnemen. Bovendien is de nood in de ene gemeente anders dan in de andere. Fusies worden sowieso al voldoende beloofd via schuldovername.

We merken alvast dat de consultancymarkt zich hier, ten opzichte van de vorige fusietrajecten, veel meer op heeft georganiseerd en zich daar ook op profileert. Er is een ruim gamma aan ondersteuners actief op de markt die met concurrentiële prijzen sterke ondersteuning kunnen bieden. Zo heeft bijvoorbeeld Poolstok een raamcontract organisatieontwikkeling gemaakt waar zeven consultancybedrijven in zitten.

Tot slot, ABB past zijn ondersteuningsaanbod permanent aan op basis van de vragen en behoeften van de lokale besturen in trajecten.

Dan stelt u mij de vraag of ik mogelijkheden zie om meer beslissingsruimte te geven aan de fusiebesturen. Ik erken dat het fusiekader in het Decreet Lokaal Bestuur op een aantal vlakken maar beperkte ruimte gaf aan de fusiebesturen. Daarom heb ik in 2021 meer beslissingsruimte gegeven aan fusiebesturen met het decreet ter versterking van de lokale democratie. Dat is gebeurd op basis van gesprekken met de pilootbesturen. Ik ben met die input aan de slag gegaan. De bedoeling van het decreet is om fusies te vergemakkelijken door vrijheidsgraden voor de besturen te vergroten en interpretatieproblemen weg te werken.

Welke drempels dit decreet heeft weggewerkt heb ik hier al meermaals toegelicht. Ik focus hier op het personeelsbeleid. Er werd in alle fusietrajecten intensief nagedacht over een nieuw organogram en een nieuwe rechtspositieregeling, maar finaal kon enkel de nieuwe gemeente over deze zaken beslissen. Daarom vroegen de besturen de mogelijkheid om hun organisatiestructuren al meer op elkaar af te stemmen voor de fusiedatum zodat er minder onzekerheid en onrust leefde bij het personeel. Daarom voorziet het decreet in een verruimde personeelsmobiliteit tussen de gemeenten en de OCMW's in een fusietraject. Door het invoeren van de samenvoegingsmobiliteit wordt het voor personeelsleden van de besturen mogelijk om deel te nemen aan procedures van interne mobiliteit en bevorderingsprocedures, al vanaf de principiële beslissing tot samenvoeging. Bovendien is het mogelijk dat de gemeenten en de OCMW's putten uit de wervings- en bevorderingsreserves aangelegd door de andere te fuseren overheden voor functies met dezelfde wervingsvoorwaarden. Hoewel de fuserende besturen geen definitieve voorafnames mogen doen op het nieuwe bestuur, kunnen ze voor de fusiedatum al wel voorbereidingen treffen. Ik sluit me dus aan bij de aanbevelingen van Audit Vlaanderen om op tijd te beginnen, te durven beslissen waar het kan en de nog te nemen beslissingen maximaal voor te bereiden.

Dat gezegd zijnde ben ik zeker bereid te onderzoeken of we voor bepaalde aspecten van toekomstige fusiebesturen, zoals de organisatiestructuur, meer beslissingsruimte kunnen geven aan lokale besturen. Het auditrapport biedt daar een goed aanknopingspunt voor. Ik ga hierover in overleg met de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) en zal bijkomende mogelijkheden voorzien die kunnen worden meegenomen bij de volgende wijziging aan het decreet over het lokaal bestuur dat na de zomer hier in het parlement wordt besproken.

Dan is er uw derde vraag of we bereid zijn om samen met de Vlaamse en federale collega's in gesprek te gaan om de huidige regeling meer fusievriendelijk te maken. Met de start van de impactanalyse komen we tegemoet aan de aanbevelingen van Audit Vlaanderen om die regelgeving fusievriendelijk te maken. Op Vlaams niveau is een eerste stap al gezet. Vorig jaar is een Vlaamse impactanalyse afgerond en zijn regelgevende initiatieven opgestart. Mijn Vlaamse collega's zullen ervoor zorgen dat de regelgevende trajecten tijdig worden afgerond. ABB volgt dit op via de Vlaamse ambtelijke werkgroep Fusies. Om de federale regelgeving tijdelijk verder

fusievriendelijk te maken heb ik contact met de federale minister van Binnenlandse Zaken, Annelies Verlinden. De federale impactanalyse zal binnenkort worden opgestart. Ik vraag de Federale Regering opnieuw een coördinerende minister en administratie aan te duiden en een mandaat te geven aan de Vlaams-federale werkgroep om te onderzoeken in welke mate de regelgeving verder moet worden aangepast om fusies zo eenvoudig en automatisch mogelijk te laten verlopen. Ter vergelijking: in de vorige legislatuur heeft de federale overheid in totaal zeven wetten, zeven koninklijke besluiten, een ministerieel besluit en twee omzendbrieven herschreven om fusies te faciliteren. Ik heb er daarstraks, bij het vorige debat, ook al naar verwezen. Het is belangrijk dat we na de vorige fusies weten wat er moet worden aangepast, en dat de verschillende Vlaamse en federale overheden zelf ondertussen ook ervaring hebben opgedaan met fusies. Ik ben ervan overtuigd dat dit zal worden vertaald in een nog betere ondersteuning van de nieuwe fusietrajecten.

Dan vraagt u mij nog welke speciale initiatieven ik zal nemen en op welke manier ik reeds gefuseerde gemeenten hierbij als ervaringsdeskundigen wil inschakelen. Wel, ik denk dat deze audit op een goed moment is gekomen, want er zijn heel wat besturen aan het nadenken over een fusie. Daarom is het inderdaad belangrijk om de geleerde lessen en aanbevelingen zo veel mogelijk te verspreiden.

Zoals u zelf al aangaf in uw vraag organiseerde Audit Vlaanderen in samenwerking met ABB en de VVSG op 21 en 25 april – heel recent dus – een webinar om de resultaten, geleerde lessen en goede praktijken toe te lichten. Het webinar werd opgenomen en kan ook worden herbekeken via het YouTube-kanaal van ABB.

ABB heeft het globaal rapport van Audit Vlaanderen ook bezorgd aan de algemeen directeurs van de besturen die de intentie hebben een fusie te starten. We zullen nieuwe kandidaat-fusiegemeenten dan ook telkens hiervan op de hoogte brengen.

Tot slot: dit najaar zal ABB een intervisie organiseren om gemeenten in fusietrajecten met elkaar in contact te brengen over de aanbevelingen uit de audit en om ervaringen uit te wisselen en zo van elkaar bij te leren. We zullen zeker niet nalaten onze ambassadeurs, de pilootbesturen uit de vorige legislatuur, daarbij te betrekken. Ik wil die besturen graag danken voor hun constructieve medewerking.

De voorzitter: De heer Van den Heuvel heeft het woord.

Koen Van den Heuvel (CD&V): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik kan mij erbij aansluiten dat het agentschap dat tot hiertoe op een heel mooie manier doet en een mooi parcours rijdt. Ik wil nog zeggen dat ik ervan overtuigd ben dat die zeven pioniers klaarstaan om ook de volgende maanden en jaren nieuwe fusietrajecten bij te staan op een normale manier.

Ik heb nog een bijkomende vraag. Ik vind punten twee en drie wel belangrijk. Er worden verschillende wortels voorgehouden. Je hebt de begeleiding en de financiële stimuli. Maar het tweede en derde punt van mijn vraagstelling zijn heel belangrijk als aanmoediging, namelijk dat men probeert de beslissingsruimte voor de fusiebesturen zo ruim mogelijk in te vullen, maar ook de regelgeving fusievriendelijk te maken. Ook op het vlak van decreetgeving moet dat gebeuren. Dat gaat dan meestal over beleidsdomeinen van uw collega's. Er zijn besturen die bepaalde nieuwe projecten willen lanceren of trajecten willen afspreken. Daar moet men ook rekening houden met de nieuwe contouren. Op die manier kan men stimulansen inbouwen om die besturen, die eigenlijk een voorbeeld zijn en passen in die Vlaamse ambities om naar duidelijke en eenvoudige structuren te gaan en slagkrachtige gemeenten te hebben, in staat te stellen om dat te doen en te vermijden dat ze botsen op de decreetgeving die wel goedbedoeld is, maar die op sommige vlakken concrete vereenvoudigingen en slagkrachtige besturen uitholt.

Minister, ik wil u graag aanmoedigen om een belangrijke bondgenoot te zijn en uw collega's ervan te overtuigen om zulke decreten fusievriendelijk te maken.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Dat is een goed advies. Het is eigenlijk geen vraag, maar eerder een advies of aanmoediging van de heer Van den Heuvel om de collega's goed te betrekken en duidelijk te maken dat zij in hun regelgeving en hun acties maximaal rekening moeten houden met de fusies die gebeuren. Dat is een heel goed advies dat we meenemen naar de regering. Ik dank de heer Van den Heuvel daarvoor.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de druk op de gemeentelijke financiën – 2594 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Een paar maanden geleden – eind januari en half februari – hebben collega De Loor en ikzelf al een aantal vragen gesteld over de impact van de hogere energieprijzen en van de verschillende loonindexeringen op de gemeentefinanciën. Minister, u gaf toen aan dat de stijging van de energieprijzen op 38 miljoen euro werd geschat en de stijgende lonen op 293 miljoen euro. Ondertussen zal zeker dat laatste bedrag een stukje hoger zijn, omdat ook het Planbureau ondertussen een spilindexoverschrijding voorspelt, zowel voor april als voor november, waardoor de wedden van het overheidspersoneel zullen stijgen in juni en december.

De lokale besturen hadden hun stijgende kosten voor energie en personeel in 2022 geschat op respectievelijk 18 miljoen en 152 miljoen euro. Dat is een onderschatting en dat is vrij logisch en evident, want niemand had die inflatie, de stijgende energieprijzen en spilindexoverschrijdingen op die manier verwacht.

De impact van de inflatie op de inkomstzijde daarentegen stijgt voor de lokale besturen niet gelijk mee, in het bijzonder omdat de impact ervan op de opbrengsten uit de aanvullende personenbelasting en ook die uit de opcentiemen onroerende voorheffing met vertraging komen.

Steeds meer lokale besturen geven aan dat het moeilijker wordt en dat ze financieel onder druk staan omdat de autofinancieringsmarge – het structureel evenwicht dus – in 2025 onder nul dreigt te gaan en dat is uiteraard niet toegestaan.

Ontegensprekelijk zal het behoud van een positieve autofinancieringsmarge (AFM) in 2025 voor de ene gemeente iets lastiger zijn dan voor de andere. Volgens de meest recente aangepaste meerjarenplannen ligt de marge die de gemeenten en OCMW's samen hebben voor een positieve AFM in 2025 tussen 14,2 procent en 0,0014 procent ten opzichte van hun exploitatie-ontvangsten. Besturen met een grotere marge zullen die schokken uiteraard makkelijker kunnen opvangen dan besturen met een kleinere marge.

Een aantal steden en gemeenten gaven al aan dat ze serieus in hun investeringsprogramma zullen schrappen. Andere zullen die investeringen uitstellen om een betere inschatting te kunnen maken van de financiële evoluties.

Als de gemeente de autofinancieringsmarge moet doen stijgen, zal het ook nodig zijn dat er een aantal schrappingen gebeuren, aangezien de AFM het verschil is tussen het exploitatiesaldo en de netto periodieke aflossingen. Het schrappen van 1 euro aan investeringen betekent bovendien niet per definitie dat de autofinancieringsmarge 1 euro stijgt. Integendeel, vaak stijgt die AFM maar een kleine fractie door het schrappen van een investering. Dat is bijvoorbeeld het geval als die investering gefinancierd wordt via een langdurige lening.

Minister, u hebt ons beloofd dat u de financiële situatie van de lokale besturen op de voet zou volgen. Ik ben er dan ook van overtuigd dat u ook al gelijkaardige signalen hebt ontvangen. Omdat onze lokale besturen een van de motoren van onze economie zijn en trager zullen investeren, zal dit een impact hebben op onze Vlaamse economie en onze lokale ondernemers.

Minister, hebt u zicht op de totale lokale meeruitgave die de inflatie, de stijgende energieprijzen, de loonindexeringen enzovoort veroorzaken? Wat is in het bijzonder de te verwachten meerkost door de nieuw voorspelde spilindexoverschrijdingen in april en november?

Ontvangt u ook signalen van lokale besturen die investeringen aan het schrappen of uitstellen zijn?

Een van de pistes die bij deze financieel uitzonderlijke situaties steeds naar voren komt, is het tijdelijk loslaten van de AFM. Ik heb uw mening hierover al gehoord en wilde graag polsen of die al is gewijzigd.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Warnez, eerst en vooral dank ik u voor enkele heel pertinente vragen.

Lokale besturen zullen inderdaad, net zoals andere partijen in onze maatschappij, geconfronteerd worden met belangrijke meeruitgaven door de inflatie en de evolutie van de energie- en de grondprijzen. Ik kan momenteel uiteraard nog geen exact cijfer klevan op de meeruitgaven die daar voor de volgende jaren uit zullen volgen, dat is op dit moment koffiedik kijken. Maar het is duidelijk dat we de financiële impact niet mogen onderschatten. We moeten er niet omheen draaien, dit zal doorwegen op de gemeentelijke uitgaven en budgetten.

Er zijn momenteel drie grote aspecten die de kosten voor de gemeenten doen oplopen: de toename van de energieprijzen, de stijging van de goederen-, diensten- en materiaalkosten bij investeringsprojecten en ten slotte de indexering van de lonen, die zowel rechtstreeks als onrechtstreeks doorwerkt.

Eerst en vooral ga ik in op de energieprijzen. De geboekte uitgaven voor energie in de jaarrekeningen 2020 – de definitieve cijfers – en de vierde kwartaalrapportering van 2021 – de voorlopige cijfers – bedroegen respectievelijk 188 en 233 miljoen euro. U ziet meteen de stijging. De uitgaven voor energie zijn in 2021 met een kwart gestegen ten opzichte van 2020.

In de aangepaste meerjarenplanning met de beginkredieten voor 2022 voorzien de gemeenten daarom een budget van 255 miljoen euro voor energie. De bedragen zijn dus: 188 miljoen euro, 233 miljoen euro en 255 miljoen euro.

Het is niet in te schatten hoe de energieprijzen in 2022 en de volgende jaren zullen evolueren, maar het is wel duidelijk dat de verhoogde bedragen die de gemeenten momenteel daarvoor hebben ingeschreven, niet zullen volstaan, tenzij er een mirakel gebeurt en Poetin erkent dat hij fout was en ons vanaf nu gratis gas en olie bezorgt, wat niet zal gebeuren.

Als we als hypothese aannemen dat de uitgaven voor energie in 2022 zouden verdubbelen ten opzichte van de uitgaven 2021, wat een aantal financiële directeurs aangeven in de beperkte bevraging die ik in het veld heb uitgevoerd, zou dat leiden tot een meeruitgave van 210 miljoen euro tegenover het budget dat in de meerjarenplanning is ingeschreven. Als de energiemarkt niet afkoelt, wordt dat een recurrente meeruitgave.

Een tweede belangrijke prijsstijging doet zich voor bij de aankoop van goederen en diensten en materiaalkosten bij investeringen. Voor materiaalkosten bij investeringen schatten een aantal financiële directeurs een toename van de kosten met zowat 10 tot 15 en sommigen zeggen zelfs tot 20 procent. Die impact laat zich ook al voelen op de lopende investeringsprojecten en de projecten die de gemeenten nu opstarten en speelt vooral op de materiële vaste activa. De geboekte uitgaven voor materiële vaste activa in de vierde kwartaalrapportering van 2021 bedroegen 1,8 miljard euro. De mogelijke meeruitgave kan bijgevolg voorzichtig worden geraamd op 180 miljoen euro. En als het over 20 procent meeruitgave gaat, is het 360 miljoen euro.

Het derde aspect zijn de uitgaven voor personeel. De geboekte uitgaven voor personeel in de jaarrekeningen van 2020 en de vierde kwartaalrapportering 2021 bedroegen respectievelijk 5,36 en 5,50 miljard euro. De uitgaven voor personeel in 2021 zijn dus met 2,5 procent gestegen.

Omgerekend gaan we ervan uit dat de meerkost van één loonindexering voor het gemeentepersoneel afgerond 110 miljoen euro bedraagt op jaarbasis.

De meerkost van de overschrijding van de spilindex in december 2021 en februari 2022 en de verwachte overschrijdingen van april en november van dit jaar, kan voor 2022 worden geraamd op 250 miljoen euro. Als we ervan uitgaan dat al die verhogingen vanaf 2023 gedurende twaalf maanden op het budget wegen, komen we vanaf 2023 aan een geraamde meeruitgave van zowat 450 miljoen euro op jaarbasis.

Verder vraagt u ook nog specifiek wat de te verwachten meerkost van eventuele spilindexoverschrijdingen in april en november zou zijn. Wel, in de raming van die 250 miljoen euro voor 2022 zit een kost van 67 miljoen euro vevat voor de voorspelde indexoverschrijding deze maand, voor zeven maanden in 2022. Een eventuele overschrijding in november zal evident pas doorwerken vanaf januari 2023.

Ik vat het even samen. Op basis van de bovenstaande assumpties zou de totale geraamde meeruitgave voor de bovenvermelde elementen uitkomen op 640 miljoen euro in 2022 en 840 miljoen euro vanaf 2023. Bovendien kan er onrechtstreeks ook nog een impact zijn op de uitgaven. Gemeenten geven bijvoorbeeld dotaties aan de politie- en hulpverleningszones, wier budgetten voornamelijk worden besteed aan personeelsuitgaven.

U vraagt of ik signalen krijg. Uit een aantal recente contacten met besturen blijkt dat de meeste administraties volop bezig zijn met concrete doorrekeningen en simulaties van een aantal mogelijke scenario's. Ik neem aan dat wel wat besturen hun meerjarenplan zullen aanpassen samen met het vaststellen van hun jaarrekening 2021. Ik vermoed dat ze daarbij ook de bedragen voor investeringen die ze in hun meerjarenplan hebben ingeschreven tegen het licht zullen houden.

De vraag is natuurlijk of we momenteel al in verhoogde staat van bezorgdheid moeten zijn over de mogelijke impact van deze situatie op de gemeentelijke investeringen of op het financiële evenwicht. Persoonlijk denk ik dat we wel in een zekere verhoogde staat van bezorgdheid moeten zijn.

Er zijn natuurlijk wel een aantal factoren die een milderend effect kunnen hebben op de impact van de inflatie en de stijgende energieprijzen. Zo zijn er langs de ontvangstenzijde de hogere gemeentelijke inkomsten uit de onroerende voorheffing en de aanvullende personenbelasting door de indexatie van de kadastrale inkomens en de lonen, weliswaar met enige vertraging. Maar goed, die kan men ook terugvinden in de meerjarenplanning. Daarnaast zijn er naast het Gemeentefonds nog een aantal subsidies/werkingstoelages die groeien, al is bijvoorbeeld de groeivoet van 3,5 procent van het Gemeentefonds momenteel niet in staat om deze inflatieopstoot op te vangen.

Daarnaast hebben gemeenten globaal bekeken in hun meest recente meerjarenplannen ook nog wat marge op hun budgetten voor personeelsuitgaven. Verder zijn het rekeningresultaat en de AFM in de praktijk meestal beter dan in de planning door niet-benutte uitgavenkredieten, een effect dat we allemaal kennen.

De situatie is natuurlijk wel sterk verschillend van gemeente tot gemeente. Lokale besturen vormen met meer dan 18 miljard euro aan geplande investeringen in deze meerjarenperiode een van de motoren van onze lokale economie. Inboeten op de lokale investeringen is met andere woorden allesbehalve wenselijk, gelet op de doorwerking op het lokale economisch weefsel.

Het is momenteel nog te vroeg om te zien of lokale besturen hun investeringsbudgetten al dan niet zullen terugschroeven en bijgevolg investeringen zullen schrappen. Maar wat ik wel al kan zeggen, is dat ik de kans reëel acht dat hier en daar projecten achteruit zullen worden geschoven in de tijd. Daarnaast bestaat ook het risico dat men het investeringsniveau min of meer op peil houdt, maar als gevolg van de prijsstijgingen een kleiner aantal projecten kan realiseren, wat een slechte zaak is voor de lokale gemeenschap.

Het klopt inderdaad dat vanuit sommige hoeken wordt geopperd om de autofinancieringsmarge als norm tijdelijk los te laten. U bent een van die hoeken waaruit dat signaal vandaan komt of waar minstens de vraag wordt gesteld of de bedenking wordt gemaakt. Ik begrijp die vraag en de bezorgdheden die lokaal leven. Tegelijk moeten we deze vraag met de nodige voorzichtigheid benaderen, aangezien er risico's verbonden zijn aan het loslaten van deze norm. AFM is immers een absolute minimumnorm, met als doel de lokale financiën op langere termijn beheersbaar en gezond te houden. We moeten er bijgevolg over waken dat lokale begrotingen niet ontsporen en dat men de volgende bestuursploeg niet opzadelt met problemen, ook structurele problemen. Maar ik ben van mening dat we deze vraag pas kunnen beantwoorden wanneer die zich pertinent stelt en daarvoor is het nu nog te vroeg. Het is duidelijk dat we in verhoogde staat van paraatheid moeten zijn en daarom zal ik de situatie van dichtbij blijven monitoren en opvolgen.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Minister, de cijfers die u geeft, maken ons natuurlijk ook een beetje bezorgd. Ik vind dit altijd een heel moeilijke oefening, het is een oefening die ook gezinnen vandaag maken. Zij worden vaak met hetzelfde probleem geconfronteerd, namelijk stijgende consumptieprijzen en stijgende energieprijzen. Het is voor iedereen een moeilijke tijd maar het blijft wel belangrijk, zeker in het kader van de lokale motor die ze zijn voor de economie, om dat inderdaad te monitoren.

Wat AFM betreft, kan ik uw antwoord onderschrijven, minister. Ik denk dat het inderdaad niet zinvol of duurzaam is en van weinig rentmeesterschap getuigt om het echt volledig los te laten als het niet nodig blijkt. We mogen op lange termijn de volgende generaties daar niet mee belasten.

Ik heb nog twee concrete vragen, minister. Hebt u enig zicht op het aantal gemeenten dat vandaag in de problemen komt? Kunt u dat extrapoleren op de autofinancieringsmarge die zij nu hebben ingeschreven?

Is hierover al een vraag gesteld door of contact geweest met de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSJ)? Hoe zien zij dit probleem?

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (Vooruit): Ik dank de minister voor zijn antwoord en collega Warnez voor de interessante vraag.

Minister, toen dit thema een aantal weken of zelfs maanden geleden aan bod kwam, hebt u gezegd dat het niet evident is dat nu nieuwe financieringsstromen richting de lokale besturen zouden gaan. De bedragen die u noemt, zijn natuurlijk aanzienlijke bedragen. Het is om een beetje duizelig van te worden. En de decretale groeivoet van 3,5 procent van het Gemeentefonds is natuurlijk ook veel minder dan de inflatie zoals die nu wordt geraamd. Ook de toegenomen ontvangsten zullen de schok waarschijnlijk niet kunnen opvangen.

Wij zijn heel bezorgd, en dat is al eerder aan bod gekomen, over het feit dat de lokale besturen hun investering moeten kunnen handhaven. Die investeringsprogramma's en de concrete investeringsdossiers mogen niet op de lange baan worden geschoven of on hold worden gezet want dat zal implicaties hebben voor de kwaliteit van de dienstverlening, de infrastructuur, de lokale economie en de tewerkstelling. Minister, vandaar de bezorgdheid van Vooruit om verhoogde waakzaamheid te blijven bieden en het dossier verder te monitoren.

De voorzitter: De heer Van den Heuvel heeft het woord.

Koen Van den Heuvel (CD&V): Ik denk dat het goed is, net zoals de heer Warnez dat ook bevestigt, dat de financieringsmarge als mijlpaal behouden blijft. Men kan er nu al duidelijk van afwijken maar dat gebeurt beter niet aan het einde van de rit. Die mijlpaal moet behouden blijven om de duurzaamheid van de lokale financiën op termijn te garanderen.

Aansluitend op de suggesties van de heer De Loor, over wat er vanuit het Vlaams niveau kan gebeuren voor de lokale besturen, denk ik dat niet alleen de lokale besturen maar ook de gezinnen en de gewone mensen, om dat woord te gebruiken, worden geconfronteerd met stijgende rekeningen. Ik denk dat daar het juiste evenwicht en de juiste prioriteit moeten worden gevonden.

Wanneer u toch iets wilt doen, minister, zou ik u willen oproepen om dat op de juiste manier te doen. Een gewone extra investering in het Gemeentefonds is allemaal goed en wel maar we kennen de criteria. Ik ben ervan overtuigd dat u dan wel creatief genoeg bent om eventuele extra middelen op de meest efficiënte manier in te zetten zodat die op de juiste manier worden verdeeld over de lokale financiën. En ik denk dat dan de criteria van het Gemeentefonds misschien niet de meest aangewezen weg zijn.

Kris Van Dijck (N-VA): Ik ben heel blij met de heel belangrijke vraag van collega Warnez en met de wijze woorden die de collega's hebben gesproken en de bezorgdheden die bestaan over de investeringen en de mogelijkheid tot investeringen. Heel toevallig hebben we daar gisteren na het politiecollege met drie collega's over van gedachten gewisseld. We stellen immers vast, en we ontvangen daarover ook signalen uit de private sector, dat ondernemingen momenteel naar de lokale besturen kijken met de vraag om toch te blijven investeren. Men vreest immers dat in de privésector de investeringen wel eens stil zouden kunnen vallen terwijl zij de motor zijn waar men naar kijkt om de economie overeind te houden.

Volgens een van mijn collega's is die autofinancieringsmarge heel goed maar nu wordt die bekeken tot het einde van de legislatuur en natuurlijk willen we geen voorafname doen voor de volgende legislatuur. Een idee was om dat verder vooruit te schuiven. Ik geef een klein voorbeeld. Ik investeer nu in een nieuwe school. Mijn autofinancieringsmarge loopt tot december 2025 en ik weet nu al dat ik in de volgende bestuursperiode van het Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs (AGION) een subsidie zal krijgen. Ik weet dat nu al maar ik kan dat niet mee verrekenen. De vraag is dus of we dat echt moeten bekijken tot die einddatum december 2025 of dat de mogelijkheid bestaat om dat een beetje vooruit te schuiven. Iedereen is het erover eens dat we moeten waken over de financiën zodat we geen schulden opbouwen voor de toekomst. Maar net als Vlaanderen zouden we grote investeringen buiten de begroting kunnen houden. Dat zijn ideeën die we ook als lokale besturen moeten kunnen bekijken. Ik opper dat omdat ik denk dat we op een heel duurzame manier zullen moeten bekijken hoe we onze investeringen overeind kunnen houden.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Collega's, dit zijn allemaal heel wijze woorden en verstandige insteken. Velen onder ons hebben dan ook ervaring op het lokale niveau.

We mogen niet blind zijn voor de uitdagingen waar de lokale besturen nu voor staan. De cijfers die ik u hebt voorgelezen, hebben een enorme impact. 59 procent van de uitgaven van de lokale besturen gaan naar personeelsuitgaven, rechtstreeks of onrechtstreeks, via dotatie aan politie, brandweer enzovoort. Met de inflatie die we nu kennen van 7 à 8 procent betekent dit een enorme extra uitgave.

Wat investeringen betreft, hebben directeurs het over 15 à 20 procent maar ik denk dat dat misschien zelfs meer kan zijn. En ook energie kost veel. Dus eigenlijk staan lokale besturen enorm onder druk en volgen hun ontvangsten niet allemaal. We doen al jarenlang een inspanning van 3,5 procent in het Gemeentefonds, maar dat is niet alleen om de inflatie af te dekken. We weten dat er ook andere kostendrijvers zijn. Denk maar aan de rode loper bij de politie waar men automatisch in een hogere graad komt, commissaris en dergelijke meer. Ook de brandweershervorming heeft veel extra kosten met zich meegebracht. Er zijn automatisch drijvende factoren in de lokale uitgaven die verantwoordelijk zijn waarom die 3,5 procent daar is. En dan heb ik nog niets gezegd over de pensioenfactuur en de responsabiliseringsbijdrage die ook stijgt. De lokale besturen staan vandaag dan ook echt voor een immense uitdaging.

Hoe lossen we dat op? We kunnen kijken naar de andere overheden, de Vlaamse overheid bijvoorbeeld, om bij te passen. Maar de Vlaamse overheid staat zelf voor een grote uitdaging om haar openbare financiën in orde te houden en heeft de voorbije jaren wel al grote inspanningen gedaan – vriend en vijand zullen dat toegeven – voor de herfinanciering van de lokale besturen. We geven deze legislatuur een derde meer uit aan de lokale besturen dan tijdens de vorige legislatuur, 15 tegenover 20 miljard euro.

Men kan dan zeggen dat de tering naar de nering moet worden gezet maar wie de lokale begroting een beetje kent, weet dat er een zekere mogelijkheid bestaat, maar dat men als eerste botst op discussies binnen de schoot van schepencolleges om te kijken naar de investeringen. Kunnen die niet worden vertraagd, achteruitgeduwd, afgebouwd, verminderd, naast misschien nog wat impact op het personeel? Als we dat eerste doen, dan grijpen we in op het economische weefsel en dat is niet zo goed, want we hebben net een heel relancebeleid gevoerd waar Vlaanderen miljarden euro's extra in geïnvesteerd heeft om de economie overeind te houden.

Eigenlijk zijn er drie mogelijkheden: geld krijgen van een andere overheid, zelf besparen en de tering naar de nering zetten, of iets doen met de begrotingsregels.

Wie vandaag werkt met de strengste regels, zijn de lokale besturen. Vlaanderen heeft van zichzelf de reputatie orthodox om te gaan met begrotingsgeld. Objectief bekeken gaat Vlaanderen op lange termijn behoorlijk goed om met zijn openbare financiën. Maar deze bestuursperiode zijn collega Diependaele en de hele ploeg geconfronteerd geworden met de covidcrisis en de Oekraïne-crisis, waardoor we aan het einde van onze bestuursperiode 1,8 miljard euro te kort zouden hebben. Wij zitten niet met dezelfde strenge regels als de lokale besturen en hebben binnen de regering afgesproken dat dat te veel is en dat er moet worden bezuinigd. We moeten een helder traject hebben met het oog op een evenwicht tegen 2027.

Eigenlijk zeggen wij in Vlaanderen, als ik het een beetje simpel mag vertalen, dat onze autofinancieringsmarge wordt doorgeschoven naar 2027. Het is een beetje appelen met citroenen vergelijken en ik ga een beetje kort door de bocht maar eigenlijk komt het daarop neer. En we schuiven dus eigenlijk ook een beetje beleids-marge door. We hebben daar redenen voor, we doen dat straffer dan de anderen, en als we kunnen, zullen we proberen om dat nog een beetje te verbeteren, maar eigenlijk hebben we dat gedaan.

Nu is het pleidooi van sommigen om hetzelfde te doen voor de gemeenten die aan het begin van de bestuursperiode in 2025 een plan moeten maken tot 2029 of 2030. Waarom geven we hen ook niet een of twee jaar verder maar moeten zij voor de volgende twee jaar een meerjarenplan maken en hun autofinancieringsmarge een of twee jaar later klaar hebben?

Het nadeel is dat men een hypotheek legt op de budgettaire ruimte, op de mogelijkheden van een volgend bestuur. Maar eigenlijk doet Vlaanderen dat vandaag ook en de federale overheid nog veel meer. De vraag is of men dat in uitzonderlijke omstandigheden al dan niet kan doen. Mijn houding daartegenover is dat we dat maximaal moeten proberen te vermijden. Ik vind dat geen goede oplossing.

In juni worden de jaarrekeningen gemaakt die worden verwerkt in de begrotingsaanpassing. In de begrotingsaanpassing worden de nieuwe cijfers rond inflatie geïnjecteerd in de begroting. En op dat moment zullen een aantal gemeentebesturen zien voor welke situatie ze staan. De eerste signalen krijgen ze al, ik hoor hier en daar van sommige gemeenten dat het toch niet gemakkelijk zal zijn. De vraag is dus wat de gemeenten zelf zullen moeten oplossen en waar we kunnen bijspringen, budgettair met middelen die eigenlijk ook belastinggeld zijn, of met een eventuele aanpassing van de regels. Of zullen de gemeenten het zelf moeten doen omdat we toch al heel veel hebben gedaan? Ik denk dat de positie van de ene of de andere soms ook ingegeven zal zijn door de eigen situatie in de eigen gemeente. Dat is een moeilijke opgave en we moeten die blijven volgen, collega Warnez. Het is belangrijk dat we dat doen. Ik hoop dat we daar de volgende maanden nog kunnen op terugkomen en kunnen nagaan hoe de situatie evolueert. Ik ben daar bezorgd over en volg dat op de voet op maar eenvoudig zal het voor heel veel gemeenten niet worden.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Ik denk dat we een interessante discussie gehad hebben, waarbij we allemaal beseffen dat als gemeenten straks massaal gaan schrappen in investeringen, dat een impact heeft op onze ondernemers en de lokale werkgelegenheid. En het klopt dat het Vlaamse relancebeleid dan eigenlijk ook voor een stuk teniet zou worden gedaan.

Ik wil ook de woorden van collega Van den Heuvel onderschrijven. Als er steun aan lokale besturen moet komen, moeten we erover waken dat die niet gewoon naar de grootsteden gaat. Gemeenten hebben ook elektriciteitsfacturen te betalen. En die elektriciteit kost overal evenveel.

De piste van collega Van Dijck vind ik ook heel interessant. Eigenlijk moet de financiële planning nu al zes jaar verder doorlopen, maar AFM is daar niet rechtstreeks aan gekoppeld. Die is altijd gekoppeld aan de legislatuur. Misschien is die discussie inderdaad voor vlak voor de zomer, of nog wat eerder.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de Digimeter van imec en het lokale e-inclusiebeleid – 2579 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Minister, vorige week zijn de resultaten van de Digimeter van imec gepresenteerd, een bevraging van drieduizend Vlamingen van 16 jaar of ouder. Daaruit blijkt een duidelijk beeld van de huidige situatie op het vlak van e-inclusie. We willen iedereen mee op die trein, maar het is heel duidelijk dat er nog heel wat werk aan de winkel is.

Uit de resultaten blijkt dat 25 procent van de jongeren niet mee is met het digitale jargon, wat toch wel opvallend is. Dat beperkt uiteraard hun kansen voor de toekomst. Zeker jongeren die hoge SES-criteria (sociaal-economische status) vertonen, hinken achterop. Ze beschikken over de toestellen, maar niet over alle nodige kennis en vaardigheden om die ook doelgericht aan te wenden. De situatie is zelfs vergelijkbaar met die van de 55-plussers, die last hebben met de vele online toepassingen, zoals contact opnemen met de overheid, bankieren en solliciteren, basiselementen om in deze samenleving verder te kunnen.

U hebt al aangegeven dat u via het actieplan 'Iedereen Digitaal' e-inclusie wilt stimuleren. Daarvoor is een budget van 50 miljoen euro voorzien. Daarmee worden onder meer lokale besturen ondersteund, met als doel in elke stad of gemeente een e-inclusiewerking op te zetten tegen 2024. Er moet daarbij bijzondere aandacht zijn voor kwetsbare groepen en er is ook ruimte voor monitoring en onderzoek.

Minister, hoe evalueert u de resultaten van de Digimeter? Hebt u al zicht op de concrete resultaten binnen het actieplan Iedereen Digitaal?

In hoeveel gemeenten is er op dit ogenblik een e-inclusiewerking, al dan niet opgestart? Hoe zullen de gemeenten zonder lokale e-inclusiewerking toch nog aangespoord worden, zodat we tegen 2024 in elke gemeente zo'n werking hebben? Voorziet u een verlenging van het actieplan, gezien de huidige resultaten?

Zult u overleggen met uw collega's van onderwijs en jeugd, zodat de focus op jongeren kan worden versterkt? Hebt u tot slot al nieuwe kennis uit de monitoring en het onderzoek? Dient het beleid daarop te worden bijgestuurd?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Warnez, ik bekijk de resultaten van de Digimeter vooral vanuit het oogpunt van het e-inclusiebeleid. Sommige resultaten ervaar ik als positief. Zo blijkt dat in 2021, net als in 2020, 99 procent van de bevrageden een internetaansluiting heeft en 93 procent een smartphone. De overgrote meerderheid van de Vlamingen, 88 procent, heeft ook voldoende vertrouwen in

zichzelf om de nodige digitale vaardigheden aan te leren. Dat is knap. Wij zijn een volk van zelfvertrouwen.

Er is ook een stijgende waardering over de duidelijkheid en toegankelijkheid van overheidswebsites: van 27 procent in 2020 naar 31 procent in 2021. Dat is een kleine, maar toch relevante stap vooruit.

Waar we absoluut aan moeten blijven werken, is het verkleinen van de digitale kloof, want daar zijn de cijfers nog niet oké. Zo heeft bijvoorbeeld 38 procent van de gezinnen met een laag sociaal-economisch profiel geen mogelijkheid om beter internet thuis te betalen. Een op de vier huishoudens met een lage economische status heeft onvoldoende toestellen ter beschikking. 15 procent van de 16- tot 24-jarigen heeft het moeilijk om zonder hulp hun online bankzaken te regelen.

Er zijn reeds verschillende trajecten opgestart binnen het actieplan Iedereen Digitaal. In april startte Mediawijs met de opleidingen van digitale-inclusiecoach voor medewerkers van lokale besturen die rond e-inclusie werken. Dit jaar nemen reeds 26 lokale besturen deel. De opleiding wordt de komende jaren herhaald en uitgebreid. Mediawijs lanceerde ook een vernieuwde website, e-inclusie.be, en een beleidstool digitale inclusie om lokale besturen te ondersteunen bij het opzetten van hun digitale inclusiewerking. Er werd ook nieuw vormings- en ondersteuningsmateriaal voor lokale besturen ontwikkeld.

Het lerend netwerk e-inclusie, geleid door de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG), Mediawijs en het Vlaams ondersteuningscentrum voor het volwassenenonderwijs (Vocvo), breidt sterk uit. Op dit moment zijn al meer dan honderd lokale besturen aangesloten bij dat lerend netwerk. Dat is toch al een mooie stap vooruit.

Begin dit jaar zijn 27 projecten van start gegaan bij kleine en middelgrote lokale besturen, waarbij in totaal 108 gemeenten samenwerken rond de uitbouw van een e-inclusiebeleid. We beginnen dus substantiële aantallen van de gemeenten te bereiken. In maart startte de city deal 'e-inclusion by design', waarbij de 13 centrumsteden en de Vlaamse Gemeenschapscommissie samenwerken rond de gebruiksvriendelijkheid van de stedelijke digitale dienstverlening.

Eén lokaal bestuur op de twee zet reeds actief in op e-inclusie. Je kunt zeggen 'maar' een op de twee, maar het is toch al een op de twee. In Vlaams-Brabant en Oost-Vlaanderen kan er nog een tandje bij worden gestoken.

Bij de oproep voor een lokaal e-inclusiebeleid voor kleine en middelgrote lokale besturen werden 27 projecten geselecteerd: 9 in West-Vlaanderen, 3 in Oost-Vlaanderen, 2 in Vlaams-Brabant, 8 in Antwerpen en 5 in Limburg. De VVSG onderneemt daartoe de nodige acties en gaat actief in overleg met de lokale besturen uit Vlaams-Brabant en Oost-Vlaanderen om het aantal daar op te krikken. Mediawijs heeft in het najaar een grootschalige campagne gepland om zoveel mogelijk burgers, inclusief lokale besturen, te bereiken.

Alle projecten binnen het actieplan Iedereen Digitaal lopen tot eind 2024. Daarna zal ik bekijken welke zaken, hoe en door wie verder kunnen worden gecontinueerd. Ik zal dat dus pas bekijken op het einde van 2024. Of beter: men zal dat bekijken, wie het ook mag zijn, misschien mijnheer Warnez himself. We lopen nu dus tot eind 2024. Ik denk dat dat ook goed is. Het zal een nieuwe regering zijn die het zal bekijken, en dat is ook een goede zaak. Bij de start van een nieuwe regering kan die de elementen bekijken.

We nodigen voor de stuurgroep Iedereen Digitaal, die dit voorjaar tweemaal plaatsvindt, ook collega's uit van het Departement Onderwijs en Vorming. De stuurgroep heeft onder andere als doelstelling om bruggen te maken tussen

verschillende projecten en verschillende actoren die bezig zijn met digitale inclusie en om de mensen die daarmee bezig zijn, met elkaar in contact te brengen. Op die manier betrekken we ook collega's die werken rond de projecten Digisprong en Edusprong bij dit actieplan. We proberen dus om dat netwerk sterk te krijgen. Mediawijs organiseert eveneens tweejaarlijks een ambtenarenoverleg, waarbij de verschillende administraties, agentschappen en departementen die rond e-inclusie werken, aanwezig zijn. Ook de betrokkenen van de administratie van Onderwijs Vlaanderen worden daarbij uitgenodigd. Er is dus wel degelijk een sterke band met die delen in de administratie die met jongeren bezig zijn.

De overheidsopdracht voor de wetenschappelijke monitoring en het onderzoek in het kader van het actieplan Iedereen Digitaal lanceren we dit voorjaar, met als doelstelling dat de opdrachtnemer de monitoring en het onderzoek start in de tweede helft van 2022. In het tweede semester van 2022 zullen ook de eerste concrete acties lopen binnen de projecten bij lokale besturen. De rapportage van de eerste resultaten verwacht ik in het voorjaar van 2023. Daar moeten we dus nog een jaar op wachten. En dan zullen we die eerste resultaten hebben.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Dank u wel voor het uitgebreide antwoord, minister. Ik hoor dat er veel actie ondernomen wordt vanuit Vlaanderen. Ik weet ook dat u een positief ingestelde minister bent. Anderzijds, een op de twee gemeenten, dat zou toch nog een pak omhoog moeten. Want dat wil zeggen dat er in een op de twee gemeenten een gebrek is aan beleid voor mensen die digitaal niet mee kunnen. Ik denk dat we bij de lokale besturen ook de stap aan het zetten zijn om steeds meer digitaal te worden. Er zijn de 'gemeenten zonder gemeentehuis', waar u ook de trekker van bent. Het is dus nog een hele uitdaging, maar ik hoop dat de meeste gemeenten ook gewoon mee op die kar springen en snel overschakelen naar een sterk e-inclusiebeleid.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Maaïke De Vreese aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de financiële bijdrage van inburgeraars in het kader van het betalende inburgerings-traject – 2602 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaïke De Vreese (N-VA): Minister, sinds begin dit jaar is het nieuwe Integratie- en Inburgeringsdecreet van kracht en vanaf september 2022 worden de inburgeringstrajecten betalend. Op die manier wordt een van de belangrijkste ambities van het regeerakkoord gerealiseerd.

We zullen dan ook een billijk bedrag voor zowel de lessenreeksen Nederlands tweede taal (NT2) en maatschappelijke oriëntatie (MO) als voor de af te leggen testen aan inburgeraars vragen. Dit past perfect in het rechten- en plichtenverhaal dat Vlaanderen tracht uit te werken waarbij een evenwicht wordt gezocht tussen de kansen van ieder individu en de maatschappelijke kosten die hieraan zijn verbonden. Een traject op maat qua inburgering, zoals onze hervorming voorstaat, kost een pak geld en heeft een bepaalde waarde. Een gratis beleid volhouden zou daarom ook afbreuk doen aan het leidende principe van de algemene Vlaamse ambities.

Lokale besturen hebben naar aanleiding van deze hervormingen bezorgdheden geuit omtrent de inwerkingtreding van het nieuwe decreet. Want in principe kunnen inburgeraars in financiële moeilijkheden terecht bij het Sociaal Huis om een deel van de kosten van het inburgeringstraject terug te krijgen. Bepaalde lokale besturen hadden aangegeven dat ze via het bijzonder comité voor de sociale dienst (BCSD) een financiële tussenkomst zouden voorzien voor inburgeraars bij het nieuwe inburgeringstraject. Het is vanzelfsprekend niet de bedoeling dat lokale besturen opdraaien voor de verplichtingen van de inburgeraars. Echter speelt hierbij ook de lokale verantwoordelijkheid om nieuwkomers niet aan het infuus van de overheid te laten hangen maar ze net aan te zetten tot emancipatie, zowel maatschappelijk als financieel. Aansluitend is het ook zo dat lokale besturen soms niet altijd de huidige mogelijkheden ten volle benutten om voorwaarden te stellen aan een tussenkomst voor het inburgeringstraject.

Minister, u gaf vorig jaar aan dat u net op deze visie zou verder werken. U sprak daarbij over een systeem van maatschappelijk zinvol werk zodat inburgeraars met een eigen bijdrage via de vrijwilligersvergoeding hun inburgeringstraject zouden kunnen bekostigen. Want vorig jaar bleek dat 16 procent van de nieuwkomers die een inburgeringscontract afsloten afhankelijk waren van een leefloon. U hebt daarom de opdracht gegeven om een actieonderzoek te starten over maatschappelijk zinvolle acties in de lokale gemeenschap in ruil voor een financiële incentive. Het doel van het onderzoek was om te inventariseren welke systemen er in Vlaanderen en het buitenland bestaan en hoe we dit in Vlaanderen en Brussel kunnen ontsluiten aan onze lokale besturen. Ten slotte gaf u ook aan dat u een heel concrete richting wilde geven aan de lokale besturen voor mensen die niet de middelen hebben om het inburgeringstraject te betalen.

Minister, kunt u extra toelichting geven van het onderzoek? Wat waren de conclusies? Welke systemen wilt u implementeren in Vlaanderen?

Op welke manier hebt u de lokale besturen reeds geïnformeerd over de huidige mogelijkheden inzake dit dossier? Op welke manier spoort u lokale besturen aan om een rechten- en plichtenverhaal in hun geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie (GPMI) in te bouwen?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mevrouw De Vreese, uw vraag is 'last but not least'. Dank voor deze toch wel interessante vraag.

Het Agentschap Binnenlands Bestuur bracht de afgelopen maanden een aantal mogelijkheden in kaart over hoe inburgeraars maatschappelijk zinvol werk kunnen verrichten en van daaruit een bijdrage kunnen doen aan de retributies binnen inburgering. Daarbij gaat het dan over vrijwilligerswerk waarbij een vrijwilligersvergoeding wordt betaald, maar ook over tewerkstellingsinitiatieven die toegankelijk zijn voor nieuwkomers. Denk bijvoorbeeld aan fruitpluk, keukenhulp enzovoort. Om deze initiatieven uitgebreider in kaart te brengen en verder te ontsluiten, werd een bestek uitgeschreven voor een breder onderzoek onder de volgende titel, en ik citeer: 'Exploratief onderzoek naar systemen waarbij inburgeraars talenten en competenties kunnen inzetten voor de lokale gemeenschap in ruil voor een financiële incentive'. Het is immers belangrijk om een zo breed mogelijk zicht te hebben op de verschillende mogelijkheden. Begin juni 2022 zal dit onderzoek worden gegund. Het onderzoek moet in het najaar 2022 worden opgeleverd. Voor het onderzoek is 50.000 euro beschikbaar, 75 procent middelen van het Europees Fonds voor Asiel, Migratie en Integratie (AMIF) en 25 procent Vlaamse cofinanciering.

Op uw tweede vraag, namelijk de manier waarop ik de lokale besturen heb geïnformeerd over de mogelijkheden en de manier waarop ik hen aanspoor om het

rechten- en plichtenverhaal in het geïndividualiseerde project over maatschappelijke integratie in te bouwen, kan ik het volgende antwoorden. Ik had reeds eerder verschillende gesprekken met de lokale besturen om hen te wijzen op de mogelijkheden inzake maatschappelijk zinnig werk en vrijwilligerswerk. Met het GPMI beschikt het OCMW over een eenvoudig en doelgericht instrument om afspraken te maken over het volgen van een inburgeringstraject. OCMW's hebben overeenkomstig het decreet van 7 juli 2013 met betrekking tot de integratie en het inburgeringsbeleid, de sanctioneringsbevoegdheid over inburgeraars voor wie het volgen van inburgering een voorwaarde is voor de toekenning of het behoud van maatschappelijke dienstverlening of een leefloon. Het volgen van inburgering en de voorwaarden daaromtrent worden dan ook opgenomen in het GPMI.

In het najaar 2022 worden de retributie en de verplichting van de vierde pijler ingevoerd, zoals u weet. In dat kader zullen er de komende maanden infosessies worden gehouden voor de lokale besturen. De mogelijkheden rond het inzetten van maatschappelijk zinnig werk en het gebruik van het GPMI zullen we daarin een belangrijke plaats geven.

Ik denk inderdaad dat dit belangrijk is en ik wil u dan ook danken voor de suggestie. We nemen dit mee op in de communicatie.

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaike De Vreese (N-VA): Bedankt, minister, ik denk dat we zeker en vast op dezelfde lijn zitten. We moeten inzetten op maatschappelijk zinnig werk. Dat moet ook iets zijn dat praktisch uitvoerbaar is en dat gemakkelijk operationeel implementeerbaar is voor onze gemeentebesturen, want tegenover die billijke vergoeding staat inderdaad een versterkt inburgeringstraject dat we met die vierde pijler nog extra gaan versterken. Ik denk dat het heel belangrijk is voor onze nieuwkomers om contact te krijgen met onze samenleving, met de Vlaming, zodat ze zelfredzaam worden. We mogen daaromtrent ook hoge verwachtingen hebben van onze lokale besturen, maar het is aan Vlaanderen om hen een kader te bieden om daarmee aan de slag te gaan. Ik denk dat u, vanuit uw functie, daar zeker en vast een meerwaarde kunt betekenen. Natuurlijk, de timing van het onderzoek is niet zo goed. We hadden het liever wat vroeger gezien, want we starten natuurlijk al in september 2022 met dat betalend traject en de studie wordt pas in het najaar opgeleverd. Dat is niet echt optimaal.

Een laatste puntje dat ik zou willen meegeven is het volgende. We moeten ook zeer sterk de nadruk leggen op die niet-verplichte inburgeraars. Dat is een punt waar nog hard zal moeten aan worden gewerkt. Er moet ook ingezet worden op communicatie om ons versterkt inburgeringstraject aan te bevelen en dergelijke meer. Ik wil zeker en vast nog van gedachte wisselen over de manier waarop we daarin stappen vooruit kunnen zetten.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mevrouw De Vreese, ik denk inderdaad dat we op dezelfde lijn zitten. Die vierde pijler is een belangrijke uitbreiding van ons inburgeringsbeleid. Dat reikt kansen aan maar vraagt ook om verantwoordelijkheden te nemen ten aanzien van nieuwkomers. We maken het inburgeringstraject betalend. Het is, denk ik, logisch dat we vragen om bij te dragen. De manier waarop we tegelijkertijd aan hen die financieel minder krachtig zijn ook een kans geven om dat te verdienen, maakt ons inburgeringstraject op een bepaalde manier nog sterker. Misschien is dat op een of andere manier zelfs een vijfde spoor, namelijk dat je mensen eigenlijk actief laat zijn, laat werken, de handen uit de mouwen laat steken, ervaring laat opdoen, misschien opnieuw een kans biedt om te netwerken en dergelijke meer. Ik geloof daar heel sterk in. Het is heel belangrijk dat we de

lokale besturen goed informeren en goed bijstaan. We moeten dat op een goede manier doen.

U hebt gelijk dat het exploratief onderzoek tamelijk laat in de markt wordt gezet. U moet weten dat het voor de derde keer is dat we het in de markt zetten. We hebben het al twee keer proberen in de markt te zetten, maar toen hebben we weinig reactie gekregen. We hebben het nu, laat ik zeggen, meer gericht gemaakt en we zijn ervan overtuigd dat het moet lukken.

En dan over de laatste categorie die niet moet maar wel mag, namelijk de rechthebbers, kan ik dit zeggen. We moeten mensen overtuigen om dit te doen. Ik denk dat het heel belangrijk is voor onze samenleving dat we daar goed op inzetten. Het is niet omdat men bijvoorbeeld vanuit de Europese Unie komt – Roemenië, Slowakije ... – dat mensen heel gemakkelijk en spontaan een volwaardige plaats vinden in onze samenleving en altijd onmiddellijk in de Nederlandse les terecht komen. Daar is een belangrijke informatiecampagne noodzakelijk. Ook daarin kunnen lokale besturen een belangrijke rol spelen. Ze kunnen hen duidelijk maken dat ze in de gemeente wonen en als ze deel willen zijn van het maatschappelijk weefsel en van de Vlaamse samenleving hier lokaal, dan staat het verwerven van de kennis van het Nederlands op de eerste plaats. Op de tweede plaats staat de maatschappelijke oriëntatie, het inzicht in onze samenleving. We bieden u dat aan, ook als u niet over de financiële middelen beschikt, grijp die kans met twee handen. Ik denk dat daar motivatie en goede communicatiecampagnes belangrijk zijn en we zijn die ook goed aan het voorbereiden.

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het slotwoord.

Maaïke De Vreese (N-VA): Minister, u ziet inderdaad ook onderdanen van de Europese Unie zeer grote stappen vooruit zetten als zij onze Nederlandse taal kennen om deel uit te maken van onze samenleving en er niet buiten te staan. Ik ben het volledig met u eens dat dit zeer belangrijk is, ook voor de EU-onderdanen. Ik ben benieuwd wat het onderzoek zal opleveren en ik zou zeggen: beter laat dan niet. We zullen het er hier in het najaar nog over hebben.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.